



૩૧ ઓક્ટોબર
સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ
જન્મદિન

મેનોગત

અરાજકતાવાદીઓથી
દેશ બચાવો
દેશને તબાહ કરવાના
ઈરાદાવાળી
ટોળાંશાહી હટાવો

આપણે મા ભારતીના શત્રુઓને ઓળખવા પડશે - પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી



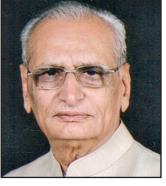
સાથીઓ, આજે ભારતનો ખૂણે-ખૂણો રામમય છે. ગામે-ગામે, શહેરે-શહેરે દેશ રામલીલાના રસમાં ડૂબેલો છે. દેશભરમાં રામલીલાઓનું મંચન, પ્રભુ શ્રીરામના આદર્શોને જીવંત રાખવાની પરંપરા, અત્યાચાર અને આતંકના અંતનો ઉદ્ધોષ અને અસત્ય પર સચોટ સનાતનની વિજયનો વિશ્વાસ, આપણા માટે આ માત્ર તહેવાર નથી, આ ભારતની પ્રાણઊર્જા છે. એટલા માટે, આજે જ્યારે દેશનો જન-જન અધર્મ પર ધર્મના વિજયનો ઉદ્ધોષ કરી રહ્યો છે.

સાથીઓ, આ દેશે, તેની સંસ્કૃતિએ અને તેના પૂર્વજોએ હજારો વર્ષોથી પ્રભુ શ્રીરામની ઉપાસના કરી છે. આ આસ્થા માત્ર એટલા માટે નથી કે, શ્રીરામે રાક્ષસરાજ રાવણનો અંત કર્યો હતો. આ આસ્થા એટલા માટે પણ છે, કારણ કે પ્રભુ રામે આપણને એવા આદર્શો આપ્યા, જે માનવતાના ઇતિહાસમાં અદ્ભુત છે.

સાથીઓ, પ્રભુ રામના જીવનમાંથી આપણને ખૂબ મોટો બોધ મળે છે. સંકટ ગમે તેટલું મોટું કેમ ન હોય, પડકાર ગમે તેટલો અઘરો કેમ ન હોય, આપણે બીજાના ભરોસે બેસી રહેવાનું નથી, આપણે આપણું સામર્થ્ય ઓળખવાનું છે, આપણે આપણા સંસાધનો પર વિશ્વાસ કરવાનો છે, આપણા સંકલ્પને શક્તિ બનાવવાની છે, અને આપણા પરિશ્રમથી ઉકેલ લાવવાનો છે. પ્રભુ રામે આપણને શીખવ્યું કે રસ્તાની મુશ્કેલીઓ, આપણી યાત્રાને રોકી શકતી નથી. સમુદ્ર સામે હતો, લંકા દૂર હતી, પરંતુ સંકલ્પ અડગ હતો. એટલા માટે રામજીએ જનતાની સામૂહિક શક્તિને જગાવી, જનભાગીદારીને પોતાનું બળ બનાવ્યું, ઉપલબ્ધ સંસાધનોને જોડ્યાં અને અશક્ય લાગતા લક્ષ્યને શક્ય બનાવ્યું. આ જ સફળતાનો મૂળ મંત્ર છે. પોતાની શક્તિ પર વિશ્વાસ, પોતાના સામર્થ્ય પર ભરોસો, પોતાનાં સંસાધનોનો યોગ્ય ઉપયોગ અને પોતાના લક્ષ્ય પ્રત્યે અતૂટ સંકલ્પ. આજે આપણે પણ આ જ મંત્રને લઈને આગળ વધવાનું છે. આપણી સામે વિકસિત ભારતનું લક્ષ્ય છે, આપણી સામે આત્મનિર્ભર ભારતનું લક્ષ્ય છે. આપણે જનશક્તિથી જનકલ્યાણ કરતાં, જનતાની દરેક આકાંક્ષાઓને પૂરી કરવાની છે અને આના માટે પણ આપણે ભગવાન રામ પાસેથી જ પ્રેરણા મેળવવાની છે.

સાથીઓ, એક રાષ્ટ્ર ત્યારે જ પ્રગતિ કરે છે, જ્યારે તેની પાસે આત્મસન્માનનો ભાવ હોય. અને આ આત્મસન્માનમાં ખૂબ મોટી ભૂમિકા તેની વારસાની હોય છે. એટલા માટે, આજે દેશ પોતાનો વારસો અને ઓળખને પણ સંરક્ષિત કરવામાં લાગ્યો છે. સદીઓ સુધી આપણી ધરોહરોને લૂંટીને વિદેશ લઈ જવામાં આવી, પરંતુ આજે આપણે આપણી તે ધરોહરોને પાછી લાવી રહ્યા છીએ. વીતેલાં 12 વર્ષોમાં 650 થી વધારે પ્રાચીન મૂર્તિઓને ભારત પાછી લાવવામાં આવી છે. આ જ રીતે, ભારત પોતાના સાંસ્કૃતિક કેન્દ્રોને દુનિયામાં નવી ઓળખ અપાવી રહ્યું છે. વીતેલાં વર્ષોમાં, આપણાં કેટલાય સ્થળોને યુનેસ્કો વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઇટ્સની સૂચિમાં સામેલ કરવામાં આવ્યા છે. પાછલાં વર્ષે દીપાવલીને યુનેસ્કોએ માનવતાની અમૂર્ત સાંસ્કૃતિક વારસાની સૂચિમાં સામેલ કરી છે. આ કરોડો ભારતીયોની સામૂહિક ઇચ્છાશક્તિનું જ પરિણામ છે.

સાથીઓ, વિજયાદશમી, વિજયનું પર્વ છે, જીતનું પર્વ છે. આ પર્વ આપણને સાહસ આપે છે કે શત્રુ ગમે તેટલો મોટો કેમ ન હોય, પરંતુ જ્યારે આપણે સચ્ચાઈ અને માનવતાની સાથે હોઈએ છીએ, ત્યારે અંતમાં જીત આપણી હોય છે. વિજયાદશમીની આ જ ભાવના હંમેશાંથી ભારતની વિચારધારા રહી છે. આપણા ઋષિઓએ આપણને પ્રેરણા આપી છે - ‘સમાનો મંત્ર: સમિતિ: સમાની સમાનં મન: સહ ચિત્તમેષામ્’ અર્થાત્, આપણા વિચારો સમાન હોય, આપણી સમિતિઓ, અર્થાત્ રાષ્ટ્રની તમામ સંસ્થાઓ, તમામ રાજકીય પક્ષો, રાષ્ટ્રહિત માટે એક સાથે ઊભા રહે. આપણે આ જ ભાવના પર ચાલવું પડશે, આપણે મળીને દેશના દુશ્મનો સાથે લડવું પડશે. દેશના માન-સમાજને ચોટ પહોંચાડતી તાકાતો, સમાજને વહેંચનારા લોકો, આપણી સંસ્કૃતિથી નફરત કરવાની માનસિકતા, આ દેશના દુશ્મનો છે. આજે વિજયાદશમીના શુભ પર્વ પર આપણે આપણો સંકલ્પ ફરી દોહરાવવાનો છે, આપણે મા ભારતીના શત્રુઓને ઓળખવા પડશે, તેમને પરાજિત કરવા પડશે. અને રાષ્ટ્ર પ્રથમનો સંકલ્પ લેતાં, સૌએ એક સાથે આવવું પડશે. મને વિશ્વાસ છે, અયોધ્યા મંદિરમાં પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા સમારોહ દરમિયાન ‘રામ સે રાષ્ટ્ર’ અને ‘દેવ સે દેશ’ની જે સંકલ્પના આપણે કરી છે, તેને આપણે જરૂર પૂરી કરીશું.



તંત્રીસ્થાનેથી

Year : 45, Issue : 14, Pages : 28



મનોગત SIR વિશેષાંક

પ્રિય કાર્યકર્તા બંધુ/ભગિની,

નમસ્કાર.

આપણે સૌ જાણીએ છીએ તેમ મતદાર યાદી SIR (સ્પેશિયલ ઇન્ટેન્સિવ રિવિઝન)ના મુદ્દે વિપક્ષ અને અરાજકતાવાદીઓએ કાગારોળ મચાવી દીધી. સમગ્ર દેશને બાનમાં લેવાનો અહંકારભર્યો દુષ્પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો. કેટલાક પ્રેસ, સોશયલ મીડીયા વગેરેનો સાથ લઈને દેશભરના જનમાનસમાં ‘મતચોરી’ના નામે એવું વાતાવરણ બનાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો જાણે ચૂંટણીપંચ, સુપ્રીમકોર્ટ અને ભાજપ સરકાર ખોટાં છે. આ પ્રકારનો માહોલ બનાવીને વિદેશી તાકાતોના ઇશારે એમનો ઇરાદો તો વિશ્વના અનેક દેશોમાં જે થઈ રહ્યું છે તેમ ભારતમાં પણ અંધાધૂંધી ફેલાવીને ગમે તેમ કરીને ભાજપને સત્તા પરથી હટાવીને સત્તા હાંસલ કરવાનો જ હતો. ‘સત્ય’ તો ‘સત્ય’ જ પુરવાર થયું અને દશેરાના દિવસે આ અરાજકતાવાદી, અંધાધૂંધી ફેલાવનારા કોરોના-કોંગ્રેસ પાર્ટીના રાવણનું દહન થઈ ગયું.

આમ છતાં હજી પણ આ દેશવિરોધી લોકો દેશના ભલા-ભોળા-રાષ્ટ્રપ્રેમી નાગરિકોના મનમાં SIRના મુદ્દે ખોટું ઝેર ભરવાનો પ્રયાસ કરે છે. માટે જ આપણા ‘મનોગત’નો આ અંક SIR બાબતે ‘વિશેષાંક’ સ્વરૂપે આપણે પ્રસિદ્ધ કરી રહ્યા છીએ. નાગરિકોના મનમાં ઊભા કરાયેલ પ્રશ્નો, શંકાના જવાબ, સમાધાન સ્વરૂપે તમામ માહિતી આપણે આ અંકમાં પ્રસિદ્ધ કરી છે.

સૌ કાર્યકર્તાઓને વિનંતી કે આ અંકનો એક એક શબ્દ વાંચી, સમજી તમામ મતદાર ભાઈ-બહેનો સુધી આ માહિતીને પહોંચાડવામાં આપણે ‘માધ્યમ’ બનવાનું છે. આ તલસ્પર્શી માહિતીની સાથે સાથે આપણે સૌને એ પણ સમજાવવાનું છે કે વિપક્ષ ભાજપને ચૂંટણીના જંગમાં હરાવી શકતું નથી માટે પહેલાં ઈવીએમ, પછી ચૂંટણીપંચ, SIR વગેરે પર ખોટા આરોપો લગાવી વિદેશીઓના ઇશારે અંધાધૂંધી, શંકા, અફવાઓ ફેલાવી દેશના સાર્વભૌમત્વ પર પ્રહારો કરે છે. ફ્રાંસ, સ્પેન, બેલ્જિયમ, ઇટલી, અલ્બેનિયા, બાંગ્લાદેશ વગેરે અનેક દેશોમાં આ અરાજકતાવાદીઓએ ઘૂસપેઠિયાઓને સાથે રાખીને વિદેશી તાકાતોના ઇશારે એ દેશોની કેવી હાલત કરી છે તે આપણે સૌ જાણીએ છીએ.

વંદે માતરમ્.

- સુરેન્દ્ર પટેલ

પત્રવ્યવહાર કાર્યાલય

મનોગત પાક્ષિક

ભારતીય જનતા પાર્ટી-ગુજરાત પ્રદેશ

દીનદયાળ ભવન, જે. પી. ચોક,

ખાનપુર, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૧

ફોન : ૦૭૯-૨૫૫૦૪૫૨૨

વોટ્સએપ નં. : ૯૩૫૧૮૫૮૦૮૪

E-mail : manogat.1980@gmail.com

તંત્રી મુદ્રક પ્રકાશક

સુરેન્દ્રભાઈ મોતીલાલ પટેલ ભારતીય જનતા

પાર્ટી-ગુજરાત વતી ગુજરાત ઑફસેટ પ્રા. લિ.,

‘ઑફસેટ હાઉસ’ સ્ટેશન રોડ, વટવા,

અમદાવાદ-૩૮૨ ૪૪૦ ખાતે છપાવી

ભારતીય જનતા પાર્ટી-ગુજરાત પ્રદેશ કાર્યાલય,

દીનદયાળ ભવન, જે. પી. ચોક, ખાનપુર,

અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૧ થી પ્રગટ કર્યું.

Editor : Printer : Publishers :

Surendrabhai Motilal Patel on behalf of

Bharatiya Janta Party-Gujarat Pradesh

Printed at Gujarat Offset Pvt. Ltd., ‘Offset

House’, Station Road, Vatva, Ahmedabad

and Published from Bharatiya Janta Party-

Gujarat Pradesh J. P. Chowk, Khanpur,

Ahmedabad-380001



મનોગત SIR વિશેષાંક

શું SIR માં ૧૩ કરોડ લોકોના મત કાઢી નાખવામાં આવ્યા છે?

ના. એવું કહેવું બિલકુલ ખોટું છે કે SIR માં ૧૩ કરોડ લોકોના મત કાઢી નાખવામાં આવ્યા હતા.

- SIR પ્રક્રિયામાં, પહેલા ડ્રાફ્ટ મતદાર યાદી તૈયાર કરવામાં આવે છે. આ ડ્રાફ્ટ યાદીમાં, આશરે ૧૩ કરોડ મતદારોને ગેરહાજર, શિફ્ટેડ, ડેડ અને ડુપ્લિકેટ (ASDD) તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવ્યા છે.
- આશરે ૨.૮ કરોડ મૃત, ૩ કરોડ ગેરહાજર/અનટ્રેસેબલ, ૬.૩ કરોડ કાયમી રીતે શિફ્ટેડ અને
- આશરે ૧ કરોડ મતદારો અનેક સ્થળોએ નોંધાયેલા, એટલે કે ડુપ્લિકેટ હોવાનું જાણવા મળ્યું છે.
- આ ડ્રાફ્ટ યાદી તમામ રાજકીય પક્ષો અને તેમના આશરે ૨૦ લાખ બૂથ લેવલ એજન્ટો (BLA) સાથે શેર કરવામાં આવે છે જેથી તેઓ આ એન્ટ્રીઓની ચકાસણી કરી શકે. વધુમાં, દરેક પાત્ર મતદારને આ પ્રક્રિયા દરમિયાન દાવા અને વાંધાઓ દાખલ કરવાનો અધિકાર છે.
- તેથી, ડ્રાફ્ટ યાદીમાં નામ ચિહ્નિત કરવું અને તેને અંતિમ મતદાર યાદીમાંથી દૂર કરવું એ બે અલગ અલગ બાબતો છે.
- SIRનો હેતુ લાયક મતદારનું નામ દૂર કરવાનો નથી, પરંતુ દરેક લાયક મતદારને મતદાર યાદીમાં સામેલ કરવાનો અને મતદાર યાદીમાં કોઈપણ ભૂલો સુધારવાનો છે.

શું ફોર્મ 6 માં ફેરફાર કરવામાં આવ્યા છે?

ફોર્મ 6 માં કોઈ ફેરફાર કરવામાં આવ્યા નથી.

SIR દરમિયાન, ચૂંટણી પંચે, મુખ્ય ચૂંટણી

કમિશનર અને બંને ચૂંટણી કમિશનરોની સર્વસંમતિથી, SIR આદેશ જારી કર્યો હતો. તેમાં ઘોષણા ફોર્મ પણ સામેલ છે.

- મતદારોની સુવિધા માટે, ફોર્મ 6 અને ઘોષણા ફોર્મને જોડવામાં આવ્યા હતા જેથી તેમને બે વાર અલગ પ્રક્રિયાઓ અને OTP પ્રક્રિયામાંથી પસાર થવું ન પડે.
- ફોર્મ 6 સમાન છે; મતદારો માટે પ્રક્રિયાને સરળ બનાવવા માટે જરૂરી ઘોષણાપત્ર સમાન પ્રક્રિયામાં ઉમેરવામાં આવ્યું છે.
- અને મહત્વપૂર્ણ વાત એ છે કે, 27 મે, 2026 ના રોજ, સુપ્રીમ કોર્ટે આ SIR આદેશની માન્યતાને સમર્થન આપ્યું હતું.
- ફોર્મ 6 માં કોઈ ફેરફાર કરવામાં આવ્યો નથી; મતદારોને સુવિધા આપવા અને બે OTP ની જરૂરિયાતને દૂર કરવા માટે ઘોષણા ફોર્મને ફોર્મ 6 પ્રક્રિયા સાથે સંકલિત કરવામાં આવ્યું છે.

શું મતદાર યાદી ડેટાબેઝનું કેન્દ્રીકરણ કરવામાં આવ્યું છે?

બિલકુલ નહીં.

- મતદાર યાદી ડેટાબેઝ પહેલા વિકેન્દ્રિત હતું અને આજે પણ વિકેન્દ્રિત છે.
- આનું સરળ કારણ એ છે કે મતદાર યાદી દરેક રાજ્યના ERO દ્વારા CEOની દેખરેખ હેઠળ તૈયાર અને જાળવવામાં આવે છે. તેથી, તેની સિસ્ટમ શરૂઆતથી જ વિકેન્દ્રિત કરવામાં આવી છે.
- સત્ય એ છે કે ECINETના ERONET મોડ્યુલ હેઠળ મતદાર યાદી ડેટાબેઝ ક્યારેય કેન્દ્રીયકૃત કરવામાં આવી નથી.



- દરેક રાજ્ય માટે મતદાર યાદી ડેટાબેઝ વિકેન્દ્રિત રહે છે, અને EROSની બધી વૈધાનિક અને પ્રક્રિયાગત સત્તાઓ અકબંધ રહે છે.
- સિસ્ટમ ડિજિટલ થઈ ગઈ છે, પરંતુ મતદાર યાદીના વૈધાનિક સત્તા અને વિકેન્દ્રિત માળખામાં કોઈ ફેરફાર થયો નથી.

શું મત ઉમેરવામાં કોઈ સમસ્યા છે?

બિલકુલ નહીં. હકીકતમાં, પ્રક્રિયા પહેલાં કરતાં વધુ સરળ બનાવવામાં આવી છે.

- કોઈપણ યુવા જેણે 18 વર્ષની ઉંમર પૂર્ણ કરી છે અથવા પૂર્ણ કરવા જઈ રહ્યો છે તે ચાર લાયકાત તારીખો - 1 જાન્યુઆરી, 1 એપ્રિલ, 1 જુલાઈ અને 1 ઓક્ટોબરના આધારે મતદાર યાદીમાં પોતાનું નામ ઉમેરી શકે છે.
- મહત્વપૂર્ણ રીતે, પાત્ર મતદારોને SSR અથવા SIR જેવા કોઈપણ સુધારા માટે રાહ જોવાની જરૂર નથી. કોઈપણ સમયે, અમારા જનરલ ઝેડ મતદારો ફોર્મ 6 ભરીને મતદાર યાદીમાં તેમનાં નામ ઉમેરી શકે છે.
- 24 જૂન, 2025ના રોજ SIR શરૂ થયા પછી, લગભગ 23.7 મિલિયન નવા જનરલ ઝેડ મતદારો (18-28 વર્ષની વયના) મતદાર યાદીમાં પહેલાંથી જ ઉમેરાયા છે, અને વધુ ઉમેરવાનું ચાલુ છે.
- ચૂંટણી પંચ નિયમિતપણે ચૂંટણી સાક્ષરતા ક્લબ (ELCs) દ્વારા જનરલ ઝેડ મતદારો માટે ખાસ શિબિરો અને જાગૃતિ કાર્યક્રમોનું આયોજન પણ કરે છે જેથી યુવા મતદારો સરળતાથી નોંધણી કરાવી શકે અને તેમના મતદાનના અધિકારનો ઉપયોગ કરી શકે.
- જનરલ ઝેડ નોંધણી માટેની પ્રક્રિયા ખુલ્લી, સરળ અને સતત ઉપલબ્ધ છે.
- અને સૌથી અગત્યનું, ECIની મતદાર યાદીમાં કુલ 173.8 મિલિયન જનરલ ઝેડ મતદારો (18-28 વર્ષની વયના) છે.
- દર મહિને, 1.6 મિલિયન જનરલ ઝેડ મતદારો મતદાર યાદીમાં ઉમેરવામાં આવી રહ્યા છે. તેનો અર્થ એ કે દરરોજ 50,000 થી વધુ મતો.

ECIના નિર્ણયો એકલા લેવામાં આવ્યા હતા?

આ સંપૂર્ણપણે ગેરમાર્ગે દોરનારી વાર્તા છે. ચાલો તેને સરળ શબ્દોમાં સમજાવે.

- ભારતનું ચૂંટણી કમિશન ત્રણ સભ્યોનું કમિશન છે - એક મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર અને ત્રણ ચૂંટણી કમિશનર.
- મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર અને અન્ય ચૂંટણી કમિશનર અધિનિયમ, 2023ની કલમ 18(1) હેઠળ, કમિશન સર્વાનુમતે તેની કામગીરી અને મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર અને અન્ય ચૂંટણી કમિશનરો વચ્ચે કામની ફાળવણી નક્કી કરી શકે છે.
- આ કાયદા હેઠળ, ECIના નામે જારી કરાયેલા પત્રો અને આદેશો વ્યવહારના નિયમો અને કમિશન દ્વારા સ્થાપિત સત્તાઓની સીંપણી અનુસાર જારી કરવામાં આવે છે.
- કમિશન સ્તરે નિર્ણયો લેવામાં આવ્યા પછી, કમિશનના અધિકૃત અધિકારીઓ તે નિર્ણયોનો સંપર્ક કરે છે અને તેનો અમલ કરે છે.
- મહત્વપૂર્ણ વાત એ છે કે, કમિશન દ્વારા લેવામાં આવેલા બધા નિર્ણયો સર્વાનુમતે છે - એટલે કે, ત્રણેય કમિશનરોની મંજૂરીથી.
- એ સમજવું પણ મહત્વપૂર્ણ છે કે કમિશનરો માટે નિર્ણયના ડ્રાફ્ટ તબક્કે પ્રશ્નો, અવલોકનો અથવા સૂચનો ઉઠાવવા અસામાન્ય નથી. આ કોઈપણ સંસ્થાની સામાન્ય વિચાર-વિમર્શ અને વહીવટી પ્રક્રિયાનો એક ભાગ છે. તેનો હેતુ નિર્ણયોને વધુ શુદ્ધ કરવાનો અને ચૂંટણી પ્રક્રિયામાં સુધારો કરવાનો છે.
- દરેક અવલોકનને “અસંમતિ” અને દરેક ડ્રાફ્ટ-સ્ટેજ પ્રશ્નને “નિર્ણયની વિરુદ્ધ” તરીકે લેબલ કરવું ખોટું છે.



SIR શું છે અને કઈ રીતે થાય છે?

SIRનું પૂરું નામ Special Intensive Revision. ગુજરાતીમાં તેને મતદાર યાદીની વિશેષ સઘન સુધારણા પ્રક્રિયા કહી શકાય. ચૂંટણી પંચ સમયાંતરે મતદાર યાદી સુધારતું રહે છે. સામાન્ય સુધારણામાં નવા મતદારોનાં નામ ઉમેરવાં, સરનામામાં ફેરફાર કરવા, મૃત્યુ પામેલા મતદારોનાં નામ દૂર કરવા અને અન્ય વિગતો સુધારવા જેવી કામગીરી કરવામાં આવે છે. પરંતુ SIR સામાન્ય સુધારણા કરતાં વધુ વ્યાપક પ્રક્રિયા છે. તેમાં મતદાર યાદીની સઘન ચકાસણી કરવામાં આવે છે. મતદારોની વિગતોનું નવેસરથી નિરીક્ષણ થાય છે અને જરૂર પડે ત્યાં તેમની ઓળખ તથા કાયદેસર પાત્રતાની ચકાસણી કરવામાં આવે છે. આ કામગીરી માટે ચૂંટણી કર્મચારીઓ ઘરે-ઘરે જઈને માહિતી એકત્રિત કરે છે અને મતદારો પાસેથી નિર્ધારિત ફોર્મ ભરાવવામાં આવે છે. આ પ્રક્રિયાનો મુખ્ય હેતુ મતદાર યાદીને વધુ ચોક્કસ, સંપૂર્ણ અને વિશ્વસનીય બનાવવાનો છે. સાથે જ, જે નાગરિકો કાયદા મુજબ મતદાન કરવા માટે પાત્ર છે તેમનું નામ યાદીમાંથી ખોટી રીતે દૂર ન થઈ જાય તેની પણ કાળજી રાખવી જરૂરી છે.

મતદાર યાદી એક વખત તૈયાર થઈ જાય એટલે તે હંમેશાં સંપૂર્ણ સાચી રહે એવું નથી. સમય જતાં વસ્તીમાં ફેરફાર થાય છે, લોકો એક સ્થળેથી બીજા સ્થળે સ્થળાંતર કરે છે, નવા નાગરિકો મતદાનની ઉંમરે પહોંચે છે અને કેટલાક મતદારોનાં મૃત્યુ થાય છે. ઘણી વખત મૃત્યુની જાણ સમયસર થતી નથી. કોઈ વ્યક્તિના નામની નોંધણી એક કરતાં વધુ મતવિસ્તારોમાં રહી જાય છે. સ્થળાંતર કરનારાઓનાં જૂનાં સરનામાં પર નામ ચાલુ રહે છે. લાંબા સમય સુધી માત્ર સામાન્ય સુધારણા થતી રહે તો આવી ભૂલોનો સંપૂર્ણ નિકાલ કરવો મુશ્કેલ બની શકે છે. જૂન 2025માં બિહારમાં SIR શરૂ કરતી વખતે ચૂંટણી પંચે નોંધ્યું હતું કે ત્યાં છેલ્લી સઘન મતદાર યાદી સુધારણા 2003માં થઈ હતી. ત્યારપછીના બે દાયકામાં શહેરીકરણ અને મોટાપાણે સ્થળાંતર સહિતના ફેરફારો થયા. આ સમયગાળા દરમિયાન મતદાર યાદીમાં ખોટી, પુનરાવર્તિત અથવા જૂની નોંધો રહી જવાની શક્યતા વધી હતી. એટલે પ્રશ્ન માત્ર કેટલાં નામ યાદીમાં છે તેનો નથી, પરંતુ તે નામો યોગ્ય છે કે નહીં તેનો પણ છે.

SIRને સમજવા માટે બંધારણની કેટલીક જોગવાઈઓ અને એક કાયદાની જાણકારી જરૂરી છે. ભારતીય બંધારણનો અનુચ્છેદ 324 ચૂંટણી પંચને ચૂંટણી પ્રક્રિયા પર દેખરેખ રાખવા, તેનું માર્ગદર્શન કરવા અને નિયંત્રણ રાખવાની સત્તા આપે છે. અનુચ્છેદ 326 લોકસભા અને રાજ્ય વિધાનસભાની ચૂંટણીઓ માટે પુખ્ત મતાધિકારનો આધાર પૂરો પાડે છે. કાયદા મુજબ પાત્ર ભારતીય નાગરિકોને મતદાર તરીકે નોંધાવાનો અધિકાર મળે છે. અનુચ્છેદ 327 સંસદને ચૂંટણી સંબંધિત બાબતોમાં કાયદા બનાવવાની સત્તા આપે છે. આ ઉપરાંત, લોકપ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ, 1950ની કલમ 21(3) ચૂંટણી પંચને કારણે નોંધાવીને કોઈ પણ સમયે મતદાર યાદીની વિશેષ સુધારણા કરવાનો અધિકાર આપે છે. SIR માટે આ કલમ મહત્વનો કાયદાકીય આધાર છે. આથી SIR માત્ર ચૂંટણી પંચે પોતાની રીતે શરૂ કરેલી કોઈ મનસ્વી કાર્યવાહી નથી. તેની પાછળ બંધારણીય સત્તા અને કાયદાકીય જોગવાઈઓ છે. અલબત્ત, આ સત્તાનો ઉપયોગ કાયદાની મર્યાદામાં રહીને જ થવો જોઈએ. ચૂંટણી પંચે દરેક રાજ્યમાં આ કાયદાની મર્યાદામાં જ રહીને SIR પ્રક્રિયા હાથ ધરી છે. પછીથી અદાલતોએ પણ એ બાબત પર મહોર મારી.



- અંતિમ નિર્ણય અને તે પહેલાંની ચર્ચા-વિમર્શ બે અલગ અલગ બાબતો છે.
- ECIમાં નિર્ણય લેવો નિર્ધારિત કાનૂની અને પ્રક્રિયાગત માળખામાં થાય છે.
- કમિશનરો અને કમિશન અધિકારીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલા ઇનપુટ્સ અને અવલોકનો નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયાનો એક ભાગ છે. આને “હેરાફેરી” કહેવું અથવા CEC દ્વારા અન્ય કમિશનરોને બાયપાસ કરવું સંપૂર્ણપણે ખોટું છે અને તે ફક્ત અફવાઓ ફેલાવીને જનતાને ગેરમાર્ગે દોરવાનો નિષ્ફળ પ્રયાસ છે.

શું SIR ‘મતચોરી’ છે ?

સૌ પ્રથમ, “મત ચોરી” જેવી કોઈ વસ્તુ નથી. તે એક ટૂલકીટ શબ્દ છે જેનો ઉપયોગ નકલી અને તોફાની વાર્તા ફેલાવવા માટે કરવામાં આવી રહ્યો છે.

- આ સમજવા માટે, મતદાર યાદી તૈયાર કરવાથી લઈને મતદાન અને ગણતરી સુધીની સમગ્ર પ્રક્રિયાને સમજવી મહત્વપૂર્ણ છે.
- SIRમાં મતદાર યાદી કેવી રીતે તૈયાર કરવામાં આવે છે?
- મતદાર યાદી તૈયાર કરવાની પ્રક્રિયામાં, BLO દ્વારા ફિલ્ડ/ઘર-ઘર ચકાસણી કરવામાં આવે છે. વધુમાં, રાજકીય પક્ષોના આશરે 20 લાખ બૂથ લેવલ એજન્ટો (BLA) પણ મતદાર યાદી તૈયાર કરવાની પ્રક્રિયાનું નજીકથી નિરીક્ષણ કરે છે.
- તેઓ ફક્ત નામ ખાતર ત્યાં નથી. BLA આ સમગ્ર પ્રક્રિયામાં સહવર્તી ઓડિટરની ભૂમિકા ભજવે છે.
- ગ્રાફ્ટ સ્ટેજ ગ્રાફ્ટ મતદાર યાદી H ગેરહાજર, શિફ્ટેડ, ડેડ ડુબલકેટ
- (ASDD) ચિહ્નિત યાદીઓ રાજકીય પક્ષો અને તેમના BLA ને પણ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવે છે જેથી તેઓ તેમના સ્તરે તેની ચકાસણી કરી શકે. આ માહિતી જાહેર ક્ષેત્રમાં પણ ઉપલબ્ધ છે.
- દાવા અને વાંધા પ્રક્રિયામાં, કોઈપણ લાયક મતદાર

- ગ્રાફ્ટ યાદીની એન્ટ્રીઓ પર દાવો અથવા વાંધો ઉઠાવી શકે છે. આ બધી પ્રક્રિયાઓ પછી, અંતિમ મતદાર યાદી પ્રકાશિત થાય છે.
- અને વાત અહીં સમાપ્ત થતી નથી. EROના નિર્ણય સામે અપીલ કરવાની પણ જોગવાઈ છે.
- કોઈનું નામ મનસ્વી રીતે કાઢી શકાતું નથી.
- મતદાર યાદીમાંથી કાઢી નાખવાનું નિર્ધારિત કાનૂની પ્રક્રિયા હેઠળ થાય છે. ERO એ ઉપલબ્ધ સામગ્રી, ચકાસણી અને નિર્ધારિત પ્રક્રિયાના આધારે નિર્ણય લેવાનો હોય છે.
- એટલે કે, મતદાર યાદી પ્રક્રિયામાં, એક તરફ, BLOs ક્ષેત્ર ચકાસણી કરે છે, જ્યારે બીજી તરફ, રાજકીય પક્ષોના આશરે 20 લાખ BLA એક સાથે ચકાસણી કરે છે.
- આ ઉપરાંત, દાવાઓ, વાંધા અને અપીલ માટે એક સિસ્ટમ પણ છે.
- હવે વિચારો : જ્યારે આટલી વ્યાપક ચકાસણી અને સમવર્તી ઓડિટિંગ સિસ્ટમ કાર્યરત હોય, ત્યારે “મત ચોરી” કેવી રીતે થઈ શકે ?
- ઉમેદવારોના રાજકીય એજન્ટો દ્વારા મતદાનના દિવસે પણ ચકાસણી ચાલુ રહે છે.
- મતદાન મથકો - નિરીક્ષણ કરવામાં આવે છે - ઉમેદવારો, મતદાન એજન્ટો, મતદાન પ્રક્રિયા
- વધુમાં, ત્રણેય કમિશનરો દ્વારા સર્વાનુમતે લેવામાં આવેલી ચૂંટણી પંચની નવી પહેલ, મતદાન મથકોનું 100% વેબકાસ્ટ કરવા માટે, મતદાન પ્રક્રિયાને વધુ પારદર્શક બનાવે છે.
- બિહાર અને પશ્ચિમ બંગાળમાં સ્વતંત્રતા પછી સૌથી વધુ મતદાન ટકાવારી અને અત્યાર સુધીની સૌથી વધુ સંખ્યામાં મતદાન થયું છે.
- મતદાન પ્રક્રિયા દરમિયાન ઉમેદવારોના પ્રતિનિધિઓ પણ હાજર હોય છે.
- મતદાન પ્રક્રિયા દરમિયાન ઉમેદવારો માટે ગણતરી એજન્ટો હાજર હોય છે અને ગણતરી પ્રક્રિયાનું નિરીક્ષણ કરે છે.



SIR શા માટે જરૂરી?

ભારતીય લોકશાહીની સૌથી મોટી તાકાત મતદાર છે. ચૂંટણીમાં દરેક નાગરિકનો મત મહત્વનો છે, પરંતુ આ વ્યવસ્થા યોગ્ય રીતે ચાલે તે માટે મતદાર યાદી પણ એટલી જ સાચી અને વિશ્વસનીય હોવી જરૂરી છે. જો મતદાર યાદીમાં એક જ વ્યક્તિનું નામ એકથી વધુ જગ્યાએ હોય, મૃત્યુ પામેલા લોકોનાં નામ વર્ષો સુધી ચાલુ રહે અથવા ભારતીય નાગરિક ન હોય તેવી વ્યક્તિઓનાં નામ મતદાર તરીકે નોંધાયેલાં હોય, તો ચૂંટણીની નિષ્પક્ષતા સામે સવાલ ઊભા થઈ શકે છે.

આવી સમસ્યાઓને દૂર કરવા માટે ચૂંટણી પંચ દ્વારા SIR એટલે કે Special Intensive Revisionની પ્રક્રિયા હાથ ધરવામાં આવી છે. આ પ્રક્રિયાને લઈને કારણ વગરનો રાજકીય વિરોધ થયો, તેની કાયદેસરતા સામે સવાલો ઊઠ્યા અને મામલો સુપ્રીમ કોર્ટ સુધી પહોંચ્યો. પરંતુ SIR ખરેખર શું છે, તેની જરૂર શા માટે પડી અને સુપ્રીમ કોર્ટે તેના વિશે શું કહ્યું? આ બાબતો સમજવી જરૂરી છે.

- એટલે કે, મતદાર યાદી ચકાસણી, દાવાઓ અને વાંધા, અંતિમ યાદી મતદાન - ગણતરી - દરેક મહત્વપૂર્ણ તબક્કામાં રાજકીય પક્ષો, ઉમેદવારો અને તેમના પ્રતિનિધિઓની હાજરી અને ચકાસણીનો સમાવેશ થાય છે.
- સાદી વાત એ છે કે મતદાર યાદી તૈયાર કરવી એ બંધબારણે કરવાની પ્રક્રિયા નથી. દરેક તબક્કે સુરક્ષાનાં પગલાં છે - BLOS નું ક્ષેત્ર ચકાસણી, આશરે 2 મિલિયન BLAની સમવર્તી ચકાસણી.
- ભારતની ચૂંટણી પ્રણાલી વિશ્વની સૌથી મોટી અને સૌથી વ્યાપક રીતે તપાસાયેલી લોકશાહી પ્રક્રિયાઓમાંની એક છે. આ સમજવા માટે,

સમગ્ર પ્રક્રિયા પર નજર નાખવી જોઈએ, કથાઓ પર નહીં.

શું ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશને CEC પસંદગી પેનલમાંથી દૂર કરવામાં આવ્યા હતા ?

જવાબ: આ આરોપ સંપૂર્ણપણે ખોટો અને પાયાવિહીન છે.

2023ના કાયદા પહેલા, ભારતના મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનરની નિમણૂક કેન્દ્ર સરકારની ભલામણ પર રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા કરવામાં આવતી હતી. આ માટે કોઈ કાયદાની જોગવાઈ નહોતી.

- સુપ્રીમ કોર્ટે, અનૂપ બરનવાલ વિરુદ્ધ ભારત સંઘમાં, આદેશ આપ્યો કે મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર અને ચૂંટણી કમિશનરોની નિમણૂક માટે કાયદો હોવો જોઈએ. ત્યાં સુધી, મુખ્ય ન્યાયાધીશની બનેલી સમિતિ માટે કામચલાઉ જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી.
- સંસદે થોડા મહિનાઓમાં એક નવો કાયદો પસાર કર્યો, જેમાં વડા પ્રધાન, વડા પ્રધાન દ્વારા નિયુક્ત મંત્રી અને વિરોધ પક્ષના નેતાની બનેલી નવી સમિતિની સ્થાપના કરવામાં આવી. આ એક સમિતિ-આધારિત પ્રક્રિયા છે જે પહેલાની પ્રક્રિયા કરતા વધુ સારી છે.
- જ્યાં પહેલા, નિમણૂકો ફક્ત સરકાર દ્વારા કરવામાં આવતી હતી, હવે એક સમિતિ છે જેમાં LOPનો સમાવેશ થાય છે, જે એક સારી સિસ્ટમ છે.

શું ફિલ્ડ અધિકારીઓની ECINET એપ સુધીની એક્સેસ પ્રતિબંધિત હતી?

બિલકુલ નહીં.

- સત્ય એ છે કે વૈધાનિક અધિકારીઓ અને ફિલ્ડ અધિકારીઓની ECINET સુધીની એક્સેસ પર કોઈ પ્રતિબંધ લાદવામાં આવ્યો નથી, જેનાથી તેઓ તેમના વૈધાનિક કાર્યો કરી શકતા નથી.
- SIRની જાહેરાત પછી, ECINET અને તેના વિવિધ મોડ્યુલો પર ફિલ્ડ અધિકારીઓ માટે 109 તાલીમ સત્રો પહેલાંથી જ યોજાઈ ચૂક્યા છે, અને



આ તાલીમ સત્રો ચાલુ છે. આ સત્રોમાં AEROS, EROS, DEOS અને CEOs એ હાજરી આપી છે.

- આ તાલીમ સત્રો દરમિયાન એક્સેસ પ્રતિબંધો અંગે કોઈ ફરિયાદ કે ચિંતાઓ ઉઠાવવામાં આવી નથી.
- મહત્વપૂર્ણ : ECINET એક વિકેન્દ્રિત પ્લેટફોર્મ છે જે 1950 ના લોકોના પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ, 1951 ના લોકોના પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ અને ECI દ્વારા સમયાંતરે જારી કરાયેલી સૂચનાઓ અનુસાર કાર્ય કરે છે.
- BLOS, AEROS, EROS, DEOS અને CEO તેમના યુનિક ID અને પાસવર્ડ દ્વારા ECINET પર તેમના સોંપાયેલ વૈધાનિક કાર્યો કરી શકે છે.
- વધુમાં, ECINET અનધિકૃત એક્સેસ, ચેડાં અથવા હેરફેરને રોકવા માટે કડક ડેટા-સુરક્ષા પ્રોટોકોલ, IT સુરક્ષા તપાસ અને ઓડિટ નિયંત્રણો લાગુ કરે છે.
- આ એક્સેસને પ્રતિબંધિત કરવાની પદ્ધતિ નથી, પરંતુ ફિલ્ડ અધિકારીઓને સલામત અને સુરક્ષિત ડિજિટલ વાતાવરણ પૂરું પાડવા માટે છે, જે ડેટા સુરક્ષા અને જવાબદારી સુનિશ્ચિત કરે છે, જેથી તેઓ તેમની બધી કાનૂની જવાબદારીઓ સરળતાથી નિભાવી શકે.
- એવું કહેવું સંપૂર્ણપણે ખોટું છે કે ફિલ્ડ અધિકારીઓને ECINET ની એક્સેસ નકારી કાઢવામાં આવી છે. ફિલ્ડ અધિકારીઓ ECINET પ્લેટફોર્મ દ્વારા તેમની સોંપાયેલ ભૂમિકાઓ અને વૈધાનિક જવાબદારીઓ સરળતાથી નિભાવી રહ્યા છે.

શું ECINET એપ/સોફ્ટવેર ગોવાના 97 મતદારોની જેમ સાચા મતદારોને નકારી રહ્યું હતું?

બિલકુલ ખોટું.

- ECINET એપ/સોફ્ટવેરનો હેતુ મતદારોને નકારી કાઢવાનો નથી, પરંતુ લાયક મતદારોની નોંધણી

કઈ રીતે થાય છે SIR ?

SIR ની પ્રક્રિયા હેઠળ સૌથી પહેલાં ચૂંટણી પંચ દ્વારા મતદાર યાદીની હાલની વિગતો એકત્રિત કરવામાં આવે છે. ત્યારબાદ બૂથ લેવલ બ્લોકિસર (BLO) ઘરે-ઘરે જઈને મતદારોને નિર્ધારિત ગણતરી ફોર્મ આપે છે અને તેમની વિગતોની ચકાસણી કરે છે. મતદારે ફોર્મમાં જરૂરી માહિતી ભરીને સમયમર્યાદામાં પરત આપવાનું હોય છે. ત્યારબાદ ચૂંટણી પંચ દ્વારા મળેલી માહિતી અને જરૂરી દસ્તાવેજોના આધારે મતદારની પાત્રતા ચકાસવામાં આવે છે. જે લોકોનાં નામ યાદીમાં ઉમેરવાનાં હોય અથવા જેમની વિગતોમાં સુધારો કરવાનો હોય તેમની અરજી મુજબ કાર્યવાહી થાય છે. જો કોઈ મતદારની પાત્રતા કે નોંધણી અંગે પ્રશ્ન ઊભો થાય, તો લાગુ પડતા નિયમો મુજબ વધુ માહિતી અથવા પુરાવા માગવામાં આવી શકે છે. ત્યારબાદ ચૂંટણી પંચ પ્રાથમિક મતદાર યાદી જાહેર કરે છે, જેથી નાગરિકો પોતાનાં નામ તપાસી શકે અને કોઈ ભૂલ હોય તો દાવો કે વાંધો રજૂ કરી શકે. મળેલા દાવા અને વાંધાની તપાસ તથા જરૂરી સુનાવણી પછી અંતિમ મતદાર યાદી જાહેર કરવામાં આવે છે. આ સમગ્ર પ્રક્રિયામાં પાત્ર મતદારોનાં નામ ઉમેરાય, ખોટી નોંધણીઓ સુધરે અને કોઈ નાગરિકનું નામ યોગ્ય તક આપ્યા વિના દૂર ન થાય તેની કાળજી રાખવામાં આવે છે.

અને સમાવેશને સરળ બનાવવાનો છે. મતદાર નોંધણી અને મતદાર યાદી વ્યવસ્થાપનને સરળ બનાવવી એ તેનાં મુખ્ય કાર્યોમાંનું એક છે.

- ECINET કાયદા અને ECI સૂચનાઓ અનુસાર, મતદાર યાદીના અંતિમ પ્રકાશન પહેલાં મતદારોને સમાવેશ અથવા બાકાત રાખવા માટે ERO ને ચિહ્નિત કરવાની જોગવાઈ કરે છે.
- ગોવામાં 97 કેસોમાં, ERO દ્વારા કેટલીક અજાણતાં



ભૂલો કરવામાં આવી હતી. આ ECINET સોફ્ટવેર દ્વારા સાચા મતદારોને નકારી કાઢવાનો કેસ નહોતો.

- ECI પાસે સ્પષ્ટ સૂચનાઓ છે કે કોઈપણ લાયક મતદારને બાકાત રાખવામાં ન આવે. આ હેઠળ, ફેબ્રુઆરી 2026માં પ્રકાશિત અંતિમ મતદાર યાદીમાં સમાવિષ્ટ ન હોય તેવા આ 97 કેસ અલગથી લેવામાં આવ્યા હતા અને BLO દ્વારા ઘરે-ઘરે મુલાકાતો દ્વારા ફોર્મ 6 પૂર્ણ કરવામાં આવ્યું હતું.
- આમાંના ઘણા મતદારોનો હવે મતદાર યાદીમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે, જ્યારે બાકીના કેસોની પ્રક્રિયા નિર્ધારિત પ્રક્રિયા મુજબ ચાલી રહી છે.
- ECINET ક્યારેય કોઈપણ સાચા મતદારોને નકારતું નથી. તે એક સુરક્ષિત ડિજિટલ પ્લેટફોર્મ છે જે મતદાર યાદી વ્યવસ્થાપન અને મતદાર નોંધણીને સરળ બનાવે છે, જે નિર્ધારિત કાયદા અને પ્રક્રિયા અનુસાર ચૂંટણી અધિકારીઓ દ્વારા લેવામાં આવેલા નિર્ણયોને અસરકારક રીતે અમલમાં મૂકવામાં મદદ કરે છે. ECINET એપ્લિકેશન સંપૂર્ણપણે લાગુ કાયદાઓ, ચૂંટણી નિયમો અને ECI સૂચનાઓ અનુસાર ડિઝાઇન કરવામાં આવી છે.

SIRનો વિરોધ અને સુપ્રીમ કોર્ટનો ચુકાદો

SIRની પ્રક્રિયા શરૂ થતાં જ કેટલાક રાજકીય પક્ષો અને સંગઠનોએ તેની સામે વાંધા ઉઠાવ્યા. તેમનો મુખ્ય સવાલ એ હતો કે આટલા મોટાપાયે મતદાર યાદીની ચકાસણી કરવાની જરૂર શું છે અને તેની પ્રક્રિયા યોગ્ય રીતે અમલમાં મૂકવામાં આવી રહી છે કે નહીં. વિરોધ કરનારાઓએ એવી પણ આશંકા વ્યક્ત કરી હતી કે દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં મુશ્કેલી પડવાથી ગરીબો, સ્થળાંતરિત મજૂરો, મહિલાઓ અને અન્ય વંચિત વર્ગોના પાત્ર મતદારોનાં નામ યાદીમાંથી દૂર થઈ શકે છે. ખાસ કરીને જેમની પાસે જરૂરી દસ્તાવેજો ઉપલબ્ધ ન

હોય અથવા જેમણે વારંવાર સ્થળ બદલ્યું હોય, તેમના માટે મુશ્કેલી ઊભી થવાની શક્યતા સાથે કોર્ટનો સંપર્ક કરવામાં આવ્યો હતો.

આ ઉપરાંત, પ્રક્રિયાના સમય અને તેની પદ્ધતિ અંગે પણ સવાલો ઊઠ્યા હતા. કેટલાકે એવી દલીલ કરી હતી કે મતદાર યાદીમાં પહેલેથી નોંધાયેલા નાગરિકો પાસે ફરીથી પુરાવા માગવાથી તેમના મતાધિકાર પર બિનજરૂરી ભાર આવી શકે છે.

SIRની કાયદેસરતાને પડકારતી અરજીઓ સુપ્રીમ કોર્ટમાં પહોંચી હતી. 27 મે, 2026ના રોજ મુખ્ય ન્યાયાધીશ સૂર્યકાંત અને ન્યાયમૂર્તિ જોયમાલ્યા બાગચીની બેન્ચે બિહારમાં હાથ ધરવામાં આવેલી SIR પ્રક્રિયાની કાયદેસરતાને માન્ય રાખી અને તેને પડકારતી અરજીઓ ફગાવી દીધી.

SIR સામે વાંધો ઉઠાવનારાઓની દલીલ હતી કે ચૂંટણી પંચ પાસે આર્ટિકલ 324 હેઠળ અમર્યાદિત સત્તા નથી અને તે પોતાની રીતે કંઈ પણ ન કરી શકે. સંસદે જે નિયમો બનાવ્યા હોય તેનાથી ચૂંટણી પંચ ઉપરવટ જઈ ન શકે અને આ નિયમો ચૂંટણી પંચે પણ માનવા પડે. અરજદારોનો કહેવાનો અર્થ એ હતો કે પહેલેથી વેરિફિકેશન માટેના નિયમો સંસદે બનાવ્યા હોય તો ચૂંટણી પંચ આર્ટિકલ 324 હેઠળ નવેસરથી વોટર વેરિફિકેશન સિસ્ટમ ઊભી ન કરી શકે.

બીજી તરફ ચૂંટણી પંચની દલીલ હતી કે આર્ટિકલ 324માં કમિશનને ઘણી સત્તા મળી છે અને તેના હેઠળ SIR થઈ જ શકે એમ છે. બીજી એક દલીલ જે આખરે કોર્ટે પણ ચુકાદામાં માન્ય રાખી એ એ કે બંધારણમાં જે ‘ફ્રી એન્ડ ફેર ઇલેક્શન’ની વાત કરવામાં આવી છે એ સુનિશ્ચિત કરવા માટે મતદાર યાદી પણ શુદ્ધ હોવી જરૂરી છે, ફેર ઇલેક્શનનો અર્થ માત્ર મતદાન યોગ્ય થાય એટલો જ કરવાનો નથી હોતો. જેથી ચૂંટણી પંચ પાસે પૂરેપૂરી સત્તા છે.

સુપ્રીમ કોર્ટે ચુકાદામાં કહ્યું કે એ વાત સાચી કે આર્ટિકલ 324 હેઠળ ઘણી સત્તા મળી છે, પણ એ પણ સાચું છે કે ચૂંટણી પંચ સંસદના નિયમોનું સંપૂર્ણ ઉલ્લંઘન ન કરી શકે. જોકે કોર્ટ સાથે એમ પણ કહે છે કે એવું પણ



ન થવું જોઈએ કે સંસદના નિયમો ચૂંટણી પંચની સત્તા પર સાવ કાતર ફેરવી નાખે. અર્થાત્ કોર્ટનું કહેવું છે કે બંને વચ્ચે સંતુલન જળવાય એ જરૂરી છે. સંસદના કાયદા અને ચૂંટણી પંચની સત્તાનો સરખો અને સંતુલિત ઉપયોગ થાય એ જરૂરી છે.

કોર્ટે ચૂંટણી પંચની એ દલીલ માન્ય રાખી કે સંસદના RP એક્ટ (રિપ્રેઝન્ટેશન ઓફ પીપલ) હેઠળ પણ મતદાર યાદીના ‘સ્પેશિયલ રિવિઝન’ની જોગવાઈ છે અને આર્ટિકલ 324 પણ મતદાર યાદી સુધારણા માટે ચૂંટણી પંચને સત્તા આપે છે. ઉપરાંત SII કોઈ એક્સ્ટ્રા-લીગલ પ્રક્રિયા નથી અને બંધારણ અને સંસદનો કાયદો બંને તેને સમર્થન આપે છે.

ઉપરાંત બિહારમાં 2003 પછી સઘન પરીક્ષણ થયું ન હતું અને આટલા સમયમાં સ્થળાંતર, ડુપ્લીકેટ એન્ટ્રી વગેરેના કારણે મતદાર યાદીમાં અનેક ફેરફાર થયા, જેના માટે આ પ્રક્રિયા કરવી અનિવાર્ય હતી.

જો SII કરવાની ચૂંટણી પંચને સત્તા હોય તો બીજો પ્રશ્ન એ છે કે શું જે રીતે પ્રક્રિયા હાથ ધરવામાં આવી એ કાયદાકીય રીતે યોગ્ય હતી કે કેમ. કારણ કે વિરોધ કરનારાઓએ આ મામલે પણ પ્રશ્ન ઉઠાવ્યા હતા. કોર્ટે ચુકાદામાં આનો પણ વિગતવાર અભ્યાસ કરીને જવાબ આપ્યો છે.

ચૂંટણી પંચે કોર્ટને જણાવ્યું કે યાદી શુદ્ધ કરવા માટે, અયોગ્ય મતો કાઢી નાખવા માટે અને યાદીની ચોકસાઈ જાળવવા માટે આ પ્રક્રિયા હાથ ધરવી જરૂરી હતી. બીજી તરફ અરજદારોની દલીલ હતી કે આ પ્રક્રિયા જરૂરી છે તેમ માની પણ લેવામાં આવે તોપણ જે રીતે તે હાથ ધરવામાં આવી એ જોખમી અને અતિશયોક્તિભરી હતી.

કોર્ટમાં 2003ની કટ ઓફ ડેટ મામલે પણ દલીલો થઈ અને અરજદાર પક્ષ તરફથી એવો તર્ક આપવામાં આવ્યો કે 2003 પછી મતદાર યાદીમાં સંદિગ્ધ રીતે ફેરફારો થયા એવું માનવાનું કોઈ કારણ નથી. જ્યારે ચૂંટણી પંચનો તર્ક હતો કે 2003 પછી નાગરિકતાના કાયદામાં સંશોધન કરવામાં આવ્યું હતું એટલે તે પહેલાં

જેમનાં નામ રોલમાં હતા તેમને મોટેભાગે વેરિફાઈડ ગણવામાં કોઈ સમસ્યા નથી.

કોર્ટે અહીં પણ ચૂંટણી પંચની દલીલો માન્ય રાખી અને નોંધ્યું કે SII હાથ ધરવા પાછળનો આશય યોગ્ય હતો અને આટલા સમય પછી એક સઘન પરીક્ષણની જરૂર હતી. સંજોગો એવા હોય ત્યારે ચૂંટણી પંચે વેરિફિકેશન માટે પ્રક્રિયા હાથ ધરવી પડે છે અને ચૂંટણી પંચને તેનો અધિકાર છે એમ કોર્ટે સ્પષ્ટ કર્યું.

કોર્ટે એ પણ સ્વીકાર્યું કે મતદાર યાદીમાં નામ નોંધાવવા માટેની કાયદેસર પાત્રતા નક્કી કરતી વખતે ચૂંટણી પંચ નાગરિકતાની તપાસ કરી શકે છે. કારણ કે કાયદા મુજબ મતદાર તરીકે નોંધાવા માટે ભારતીય નાગરિક હોવું જરૂરી છે. પરંતુ અહીં એક મહત્ત્વનો તફાવત સમજવો જરૂરી છે. ચૂંટણી પંચની તપાસનો હેતુ મતદાર યાદીમાં નામ રાખવું કે નહીં તે નક્કી કરવાનો છે. પંચનો નિર્ણય પોતે જ કોઈ વ્યક્તિની નાગરિકતા અંગેનો અંતિમ નિર્ણય બની જતો નથી. નાગરિકતા અંગેનો અંતિમ નિર્ણય સક્ષમ સરકારી સત્તાધિકારી દ્વારા કાયદા મુજબ થવાનો છે. એ ગ્રહ મંત્રાલયનો વિષય છે.

સાથે જ, પ્રક્રિયામાં ન્યાયી તક અને કાયદાકીય સુરક્ષાનું મહત્ત્વ પણ જળવાવું જોઈએ. મતદારનું નામ દૂર કરવાની બાબતમાં નોટિસ, જવાબ રજૂ કરવાની તક અને કાયદા મુજબ અપીલની વ્યવસ્થા જેવી સુરક્ષાઓ મહત્ત્વપૂર્ણ છે. સુપ્રીમ કોર્ટે અગાઉની કાર્યવાહી દરમિયાન આધાર કાર્ડને ઓળખના પુરાવા તરીકે સ્વીકારવાનો પણ નિર્દેશ આપ્યો હતો, જોકે આધાર કાર્ડ પોતે નાગરિકતાનો પુરાવો નથી. ટૂંકમાં, સુપ્રીમ કોર્ટે પ્રક્રિયાની કાયદેસરતાને માન્ય રાખી છે.

SIIને માત્ર રાજકીય વિવાદ તરીકે જોવાને બદલે તેની પાછળનો મૂળ હેતુ સમજવો જોઈએ. મતદાર યાદી સુધારવી એ ચૂંટણી પંચની જવાબદારી છે. ખોટી અને પુનરાવર્તિત નોંધણીઓ દૂર કરવી તથા માત્ર પાત્ર મતદારોનાં નામ યાદીમાં રહે તેની ખાતરી કરવી લોકશાહીના હિતમાં છે.



કોંગ્રેસે ઉઠાવેલા મુદ્દાઓનું મુદ્દાવાર ખંડન

કોંગ્રેસ - SIR સમગ્ર પ્રક્રિયા નિષ્ફળ ગઈ છે

જવાબ - SIR સફળ થયું છે અને તેના ઘણા તબક્કા છે : ગણતરી, ડ્રાફ્ટ રોલ, દાવાઓ અને વાંધા, અને કોઈપણ નામ કાઢી નાખતા પહેલાં સૂચના અને સુનાવણી. કમિશનનો હેતુ એ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે કે કોઈ પણ લાયક મતદાર બાકી ન રહે.

- ગણતરીના તબક્કા દરમિયાન, BLO દ્વારા ઘરે ઘરે જઈને લોકોને તેમના ગણતરી ફોર્મ ભરવા અને સબમિટ કરાવવા માટે ઓછામાં ઓછી ત્રણ મુલાકાત લેવાની જોગવાઈ છે.
- ચૂંટણી પંચે તાજેતરમાં મતદારોની વધુ સુવિધા માટે નોટિસ તબક્કા દરમિયાન પણ BLO ને ઘરે ઘરે મોકલવાનો નિર્ણય લીધો છે, જે એક પ્રશંસનીય પગલું છે.
- મતદારોને આપવામાં આવતી સુવિધાઓનું ખોટું વર્ણન તેમની નાગરિક વિરોધી માનસિકતાને પ્રતિબિંબિત કરે છે.
- 5.43 કરોડનો આંકડો સંપૂર્ણપણે કાલ્પનિક અને ખોટો છે.

SIR નો એક જ ઉદ્દેશ્ય છે : દરેક લાયક મતદારને મતદાર યાદીમાં ઉમેરવાનો અને મતદાર યાદીમાંથી

ગેરહાજર/અણઘડ, મૃત, ડુપ્લિકેટ, કાયમી રૂપે સ્થળાંતરિત, વિદેશી અને ગેરકાયદેસર પ્રવેશો દૂર કરવાનો.

કોંગ્રેસ - ECINet સોફ્ટવેર દ્વારા સાચા મતદારોના નામ કાઢી નાખવામાં આવ્યા છે.

જવાબ - ECINet એક ટેકનિકલ પ્લેટફોર્મ છે જે અધિકારીઓને તેમનાં કાયદેસર કાર્યો કરવા માટે એક સુરક્ષિત અને સુરક્ષિત ડિજિટલ વાતાવરણ પૂરું પાડે છે.

- મતદાર યાદીમાંથી કોઈપણ નામ ઉમેરવા અથવા દૂર કરવાનો નિર્ણય ફક્ત ERO દ્વારા, નોટિસ અને સુનાવણી પછી, લોક પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ, 1950 અને મતદારોની નોંધણી નિયમો, 1960

હેઠળ લેવામાં આવે છે.

- ERO અથવા ECINet પર કોઈપણ અધિકારીને ક્યારેય તેમના કાયદેસર કાર્યો કરવા પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો નથી. આ આરોપ સંપૂર્ણપણે ખોટો છે.
- સમિતિની રચના ECINet ને વધુ પારદર્શક બનાવવા માટે લેવામાં આવી રહેલા પગલાંનું એક મહત્વપૂર્ણ ઉદાહરણ છે.

કોંગ્રેસ - મતદાર યાદી તૈયાર કરવામાં AIના મોટા પાયે ઉપયોગ અંગે પારદર્શિતાનો અભાવ ચિંતાજનક છે. દિલ્હીમાં, SIR એ જાહેર કર્યું કે મતદારોને દૂર કરવા માટે AI નો ઉપયોગ થઈ રહ્યો હતો, અને દિલ્હીના CEO એ જણાવ્યું હતું કે કેટલીક સૂચનાઓ “સિસ્ટમ-જનરેટેડ” હતી. નવેમ્બર 2025 માં, પશ્ચિમ બંગાળના CEO એ AIના ઉપયોગનો સ્વીકાર કર્યો, પરંતુ જુલાઈ 2026 માં, કમિશને UNના ખાસ સંવાદદાતાઓને કહ્યું કે AI નો ઉપયોગ કોઈપણ તબક્કે થયો નથી. કમિશને AI અંગે સંપૂર્ણ પારદર્શિતા જાળવી રાખવી જોઈએ અને તેના ઉપયોગ પર પુનર્વિચાર કરવો જોઈએ.

જવાબ -

- આ સંપૂર્ણપણે ખોટો અને બનાવટી આરોપ છે. મતદાર યાદી તૈયાર કરવાની પ્રક્રિયામાં AI નો ઉપયોગ કોઈપણ રીતે થતો નથી.
- દરેક નિર્ણય ERO દ્વારા લોક પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ, 1950 હેઠળ યોગ્ય પ્રક્રિયા અનુસાર લેવામાં આવે છે.
- ERO દ્વારા યોગ્ય પ્રક્રિયા અનુસાર સૂચનાઓ પણ જારી કરવામાં આવે છે. આ જ પ્રક્રિયાનું પાલન સમગ્ર દેશમાં કરવામાં આવે છે.
- આ પ્રક્રિયામાં, ECINet ફક્ત એક સુરક્ષિત ડિજિટલ પ્લેટફોર્મ છે જે EROS ને તેના કાયદાકીય કાર્યો કરવામાં મદદ કરે છે.
- તેમનો પ્રયાસ ખોટા આરોપો લગાવવાનો અને નિવેદનોને વિકૃત કરીને મૂંઝવણ ઊભી



કરવાનો છે.

કોંગ્રેસ - ચૂંટણી કમિશનરોને જ અંધારામાં રાખવામાં આવી રહ્યા હતા.

જવાબ - બેઠકો પહેલાં એજન્ડાનું પ્રસારણ કરવું અને સમયસર કામગીરીનું મૂલ્યાંકન પૂર્ણ કરવું એ કમિશનની સામાન્ય કામગીરીનો એક ભાગ છે. આ વાતનો પુનરોચ્ચાર કરવો એ કોઈ નવું વચન નથી, પરંતુ સિસ્ટમને વધુ મજબૂત બનાવવાનું પગલું છે.

- ચૂંટણી કમિશનરોને અંધારામાં રાખવાનો આરોપ સંપૂર્ણપણે પાયાવિહીન છે. કમિશનના બધા નિર્ણયો
- હંમેશા ત્રણેય કમિશનરો દ્વારા સર્વાનુમતે લેવામાં આવ્યા છે.
- કમિશનની આંતરિક કામગીરી વિશે અટકળોના આધારે આરોપો લગાવવા એ બંધારણીય સંસ્થાની છબીને કલંકિત કરવાનો નિષ્ફળ અને નિરાશાજનક પ્રયાસ છે.
- કોંગ્રેસ કાર્યકારી સમિતિ દ્વારા ઉઘાડવામાં આવેલા મુદ્દાઓનું મુદ્દાવાર ખંડન
- કોંગ્રેસ - ફોર્મ 6નો માર્ગ ગેરમાર્ગે દોરનારો છે.

જવાબ - પ્રથમ, જ્યારે ફોર્મ 6માં કોઈ ફેરફાર કરવામાં આવ્યો નથી, તો પછી તે ફેરફારનો પ્રશ્ન કેવી રીતે ઊભો થઈ શકે ?

- ચૂંટણી પંચે સ્પષ્ટતા કરી છે કે ફોર્મ 6માં કોઈ ફેરફાર કરવામાં આવ્યો નથી.
- SIRમાં ફોર્મ 6માં એક અલગ ઘોષણા ફોર્મ ઉમેરવામાં આવ્યું છે, જેને ત્રણેય કમિશનરો દ્વારા સર્વાનુમતે મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.
- વધુમાં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે પણ 27 મે, 2026ના રોજ આપેલા ચુકાદામાં આને સંપૂર્ણપણે કાયદેસર અને યોગ્ય માન્યો છે.
- ચૂંટણી પંચે એ પણ સ્પષ્ટ કર્યું છે કે SIR સિવાય, ફોર્મ 6ની સ્થિતિ એ જ રહેશે. તેમાં કોઈ ફેરફાર થયો નથી; તે પહેલાં જેવો જ છે.
- કોંગ્રેસ - “મત ચોરી” કરી છે.

જવાબ -

- બંધારણની કલમ ૩૨૪ હેઠળ, ચૂંટણીઓનું સંચાલન, દિશાનિર્દેશ અને નિયંત્રણ ફક્ત ભારતીય ચૂંટણી પંચ (ECI) પાસે છે.
- આયોગ સરકાર અને કોઈપણ રાજકીય પક્ષથી સ્વતંત્ર રીતે કાર્ય કરે છે.
- કાયદાકીય પ્રક્રિયાઓને અનુસરીને લાખો અધિકારીઓ દ્વારા ચૂંટણીઓ યોજવામાં આવે છે.
- ઉમેદવારો અને રાજકીય પક્ષના એજન્ટો હંમેશા મતદાર યાદીની તૈયારી, મતદાન અને ગણતરી સહિત દરેક તબક્કે હાજર હોય છે.
- “મત ચોરી” શબ્દનો કોઈ તથ્યગત આધાર નથી. તે એક વાર્તા બનાવવા માટે એક ટૂલકીટ છે.
- રાજકીય પક્ષોના ૨૦ લાખથી વધુ બૂથ લેવલ એજન્ટો (BLA) દ્વારા મતદાર નોંધણી પ્રક્રિયાનું એક સાથે ઓડિટ કરવામાં આવે છે.
- ઉમેદવારોના મતદાન એજન્ટો દ્વારા સમગ્ર મતદાન પ્રક્રિયાનું ઓડિટ કરવામાં આવે છે, અને બધા મતદાન મથકો ૧૦૦% વેબકાસ્ટ છે.
- આદર્શ આચારસંહિતા બધા પક્ષોને સમાન રીતે લાગુ પડે છે. cVIGIL પર મળેલી ફરિયાદો સહિત, બધી ફરિયાદો પર પક્ષ સાથે જોડાણને ધ્યાનમાં લીધા વિના પ્રક્રિયા કરવામાં આવે છે.
- કોંગ્રેસ - EVM વિશ્વસનીય નથી.
- જવાબ -
- EVM એકલ મશીનો છે. તે કોઈપણ નેટવર્ક સાથે જોડાયેલા નથી. રાજકીય પક્ષો, ઉમેદવારો અને તેમના એજન્ટો દરેક તબક્કે હાજર હોય છે.
- પ્રથમ સ્ટરની તપાસ (FLC) રાજકીય પક્ષના પ્રતિનિધિઓની હાજરીમાં હાથ ધરવામાં આવે છે.
- મશીનોને રાજકીય પક્ષો અને ઉમેદવારોની હાજરીમાં બે વાર રેન્ડમાઇઝ કરવામાં આવે છે.
- મતદાનના દિવસે, વાસ્તવિક મતદાન શરૂ થાય તે પહેલાં ઉમેદવારોના એજન્ટોની હાજરીમાં એક મોક પોલ હાથ ધરવામાં આવે છે.
- દરેક વિધાનસભા મતવિસ્તારમાં રેન્ડમલી પસંદ કરાયેલા પાંચ મતદાન મથકોમાંથી VVPAT સ્લિપને EVM ગણતરી સાથે મેચ કરવામાં આવે છે.



- સુપ્રીમ કોર્ટે ઘણી વખત EVMની તપાસ કરી છે અને તેમની વિશ્વસનીયતાને સમર્થન આપ્યું છે. તાજેતરમાં, એસોસિયેશન ફોર ડેમોક્રેટિક રિફોર્મ્સ વિરુદ્ધ ECI કેસમાં (એપ્રિલ 2024).
 - ઉમેદવારો પાસે EVMની બળી ગયેલી મેમરીની ચકાસણીની માંગ કરવાની પદ્ધતિ પણ છે.
- કોંગ્રેસ - મતદાર યાદીમાંથી મનસ્વી રીતે નામ ઉમેરવાં અને કાઢી નાખવામાં આવે છે.

જવાબ -

- મતદાર યાદી ચૂંટણી નોંધણી અધિકારીઓ (EROs) દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવે છે. EROS RP અધિનિયમ, 1950 ની કલમ 13B હેઠળ વૈધાનિક અધિકારીઓ છે, અને અર્ધ-ન્યાયિક સત્તા તરીકે કાર્ય કરે છે.
- બૂથ લેવલ બ્લોકો (BLOs) અને તમામ માન્ય રાજકીય પક્ષોના 2 મિલિયનથી વધુ બૂથ લેવલ એજન્ટ્સ (BLAs) મતદાર યાદી તૈયાર કરવામાં સામેલ છે.
- ડ્રાફ્ટ રોલ અને ASD (ગેરહાજર, શિફ્ટેડ, ડેડ) યાદી તમામ માન્ય રાજકીય પક્ષોને પૂરી પાડવામાં આવે છે. પક્ષો દ્વારા નિયુક્ત BLAs પણ આને સમવર્તી ઓડિટર તરીકે તપાસે છે.
- કોઈપણ વ્યક્તિ અથવા પક્ષ નિર્ધારિત સમયગાળામાં દાવા અને વાંધા દાખલ કરી શકે છે.
- EROના નિર્ણયથી અસંતુષ્ટ કોઈપણ વ્યક્તિ RP એક્ટ, 1950ની કલમ 24 હેઠળ પહેલા જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ અને પછી મુખ્ય ચૂંટણી અધિકારીને અપીલ કરી શકે છે.
- SIR દરમિયાન બહાર પડેલા લોકો અને નવા મતદારો હજુ પણ ફોર્મ 6 દ્વારા તેમના નામ ઉમેરી શકે છે, કારણ કે મતદાર યાદી અપડેટ કરવી એ એક સતત પ્રક્રિયા છે.

કોંગ્રેસ - ચૂંટણી પંચનું સંચાલન એકલથ્યુ છે.

જવાબ -

- ચૂંટણી પંચ એક બહુ-સભ્ય સંસ્થા છે. તેનું

કાર્ય મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર અને અન્ય ચૂંટણી કમિશનરો (નિમણૂક, સેવાની શરતો અને કાર્યકાળ) અધિનિયમ, 2023 માં સમાવિષ્ટ કાનૂની જોગવાઈઓ અનુસાર છે.

- બધા નિર્ણયો ત્રણેય કમિશનરો દ્વારા સર્વાનુમતે લેવામાં આવે છે.
- ECI એ તેની પ્રેસ નોટ્સમાં આ વાત બે વાર પુનરાવર્તિત કરી છે, જે ત્રણેય કમિશનરો દ્વારા સર્વાનુમતે જારી કરવામાં આવી હતી.

કોંગ્રેસ કહે છે SIRની શું બંધારણીયતા

જવાબ -

- બિહારમાં SIR આદેશો, ૧૨ રાજ્યોમાં તબક્કો ૨ અને ૧૯ રાજ્યોમાં તબક્કો ૩ ત્રણ કમિશનરો દ્વારા સર્વાનુમતે જારી કરવામાં આવ્યા હતા.
- કમિશન બંધારણની કલમ ૩૨૪ અને RP એક્ટ, ૧૯૫૦ની કલમ ૨૧(૩) હેઠળ SIR ચલાવે છે. કલમ ૨૧(૩) કમિશનને કોઈપણ સમયે વિશેષ સુધારા નિર્દેશિત કરવાની સત્તા આપે છે.
- માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે ૨૬ મે, ૨૦૨૬ના રોજના તેના આદેશમાં બિહારમાં SIRની માન્યતાને સમર્થન આપ્યું હતું.

કોંગ્રેસ - SIR એ મતદાર યાદીમાંથી ૧૩૩ મિલિયન ભારતીયોના નામ દૂર કર્યા

જવાબ -

- ૧૩૩ મિલિયનનો આંકડો ભ્રામક છે. આ ડ્રાફ્ટ ડેટા છે, જેમાં એન્ટ્રીઓ મૃત, ગેરહાજર, કાયમી રૂપે સ્થાનાંતરિત, ડુપ્લિકેટ/મલ્ટીપલ, અથવા અનટ્રેસડ (૨.૮ કરોડ મૃત, ૩ કરોડ ગેરહાજર અને અનટ્રેસેબલ, ૬.૩ કરોડ કાયમી રૂપે સ્થાનાંતરિત, ૧ કરોડ પહેલાથી જ નોંધાયેલ છે) તરીકે ચિહ્નિત થયેલ છે. મતદાર યાદીની ચોકસાઈ જાળવવા માટે અયોગ્ય એન્ટ્રીઓ દૂર કરવી કાયદેસર રીતે જરૂરી છે.
- આ યાદી તમામ રાજકીય પક્ષોના 20 લાખથી વધુ બૂથ લેવલ એજન્ટો સાથે શેર કરવામાં આવી હતી. સીઈઓએ તેને કોસ-ચેકિંગ માટે તમામ રાજકીય પક્ષો સાથે પણ શેર કરી હતી.



- આ બધો ડેટા સાર્વજનિક રીતે પણ ઉપલબ્ધ છે, તેથી કોઈપણ વ્યક્તિ કોઈપણ ખોટા સમાવેશ અથવા બાકાત સામે દાવા અને વાંધા નોંધાવી શકે છે.
- વાસ્તવિક આંકડા SIR પૂર્ણ થયા પછી જ જાણી શકાશે. SIR નો હેતુ એ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે કે દરેક પાત્ર મતદાર નોંધાયેલ છે, અને ગેરહાજર, શોધી ન શકાય તેવા, કાયમી રૂપે સ્થાનાંતરિત, ડુપ્લિકેટ, વિદેશી નાગરિક અને અન્ય અમાન્ય એન્ટ્રીઓ દૂર કરવામાં આવે છે.

કોંગ્રેસ - ફોર્મ 6 માં કરવામાં આવેલા ફેરફારો “અનધિકૃત” અને “ગેરકાયદેસર” છે

જવાબ - આ દાવો સંપૂર્ણપણે ખોટો અને ભ્રામક છે.

- ફોર્મ 6 માં કોઈ ફેરફાર કરવામાં આવ્યા નથી. SIR દરમિયાન મતદારોની સુવિધા માટે ફોર્મ 6 માં ઘોષણા ફોર્મ ઉમેરવામાં આવ્યું છે, જેથી મતદારોએ ફક્ત એક જ વાર ફોર્મ ભરવાની જરૂર પડે.
- આ નિર્ણય ત્રણ ચૂંટણી કમિશનરો દ્વારા સર્વસંમતિથી લેવામાં આવ્યો છે.
- માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે, 26 મેના રોજના પોતાના આદેશમાં, ઘોષણાપત્ર સહિત સમગ્ર SIR આદેશને સમર્થન આપ્યું છે.
- GenZ મતદારોની વાત કરીએ તો, SIR (24 જૂન, 2025)ના લોન્ચ થયા પછી, એટલે કે, છેલ્લા 15 મહિનામાં, 23.7 મિલિયન GenZ મતદારો મતદાર યાદીમાં ઉમેરવામાં આવ્યા છે. આનો અર્થ એ થયો કે દર મહિને આશરે 1.6 મિલિયન GenZ મતદારો અને દરરોજ આશરે 50,000 GenZ મતદારો ઉમેરવામાં આવી રહ્યા છે.
- તાજેતરમાં, ચૂંટણી પંચે યુવા મતદારો માટે ખાસ શિબિરો શરૂ કરવાનો પણ નિર્ણય લીધો છે.
- વધુમાં, GenZ અને પ્રથમ વખત મતદારોને ઇલેક્ટોરલ લિટરસી ક્લબ (ELCs) અને અન્ય માધ્યમો દ્વારા સતત એકત્રિત કરવામાં આવી રહ્યા

છે, અને તેમના નામ મતદાર યાદીમાં ઉમેરવામાં આવી રહ્યા છે.

કોંગ્રેસ - બેલા એસ્ટેટ, ચાંદની ચોક (ભાગ નં. 3C, જે.જે. બેલા એસ્ટેટ, વિજય ઘાટ)માં એક મતદાર મથક પર જોઈ પહેલા ૭૨૯ મતદારો હતા, અને હવે ફક્ત એક જ મતદાર બચ્યો છે. લાયક મતદારોને તેમના મતદાનના અધિકારથી વંચિત રાખવામાં આવ્યા છે

જવાબ -

- કોઈપણ મતદારને તેમના મતદાનના અધિકારથી વંચિત રાખવામાં આવી રહ્યો નથી. સંપૂર્ણ પરિસ્થિતિ નીચે મુજબ છે:
- ૨૦૨૨-૨૩માં બેલા એસ્ટેટમાં અનધિકૃત મકાનો/વસાહતોને તોડી પાડવામાં આવ્યા હતા, અને રહેવાસીઓને પુનર્વસનના ભાગ રૂપે સ્થળાંતરિત કરવામાં આવ્યા હતા.
- લોક પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ, ૧૯૫૦ની કલમ ૧૯ મુજબ, મતદાર યાદીમાં સમાવેશ કરવા માટે વ્યક્તિ મતદાન વિસ્તારમાં “સામાન્ય રીતે રહેવાસી” હોવી આવશ્યક છે. તેથી, જે મતદારો હવે તે સરનામે રહેતા નથી તેઓ તે વિસ્તારની મતદાર યાદીમાં રહી શકતા નથી.
- ઘરે-ઘરે ગણતરી દરમિયાન, બ્લોક ડેવલપમેન્ટ ઓફિસર (BLO) મોટાભાગના મતદારોને તેમના નોંધાયેલા સરનામાં પર શોધી શક્યા નહીં કારણ કે તેઓ સ્થળાંતર કરી ચૂક્યા હતા.
- BLO અને ERO દ્વારા એક ખાસ આઉટરીચ ડ્રાઇવ દ્વારા, આશરે 500 અસરગ્રસ્ત મતદારોએ તેમના નવા સરનામાં પર નામ ઉમેરવા માટે ફોર્મ-6 સબમિટ કરી દીધું છે.
- વિસ્તારના કોઈપણ લાયક મતદાર કે જેમણે હજુ સુધી અરજી કરી નથી, તેઓ જરૂરી દસ્તાવેજો સાથે ફોર્મ-6 સબમિટ કરી શકે છે. ERO, ચાંદની ચોક આ પ્રક્રિયામાં સંપૂર્ણ સહાય પૂરી પાડી રહ્યું છે.
- SIR નો હેતુ એ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે કે દરેક લાયક મતદારનું નામ મતદાર યાદીમાં સામેલ થાય અને કોઈ ખોટી એન્ટ્રી ન થાય.



ચૂંટણી પંચની સ્વાયત્તતા અને પારદર્શિતા સામે પાયાવિહોણા આક્ષેપો કરીને કોંગ્રેસે દેશની જનતાને ગેરમાર્ગે દોરવાનો પ્રયાસ કર્યો - શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ

રાજ્યના મુખ્યમંત્રી શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે જણાવ્યું કે, દુનિયાની સૌથી મોટી લોકશાહી ગણાતા આપણા દેશમાં નિષ્પક્ષ, તટસ્થ અને નિર્વિવાદ ચૂંટણી પ્રક્રિયા અમલમાં છે. દેશના ચૂંટણી પંચને સંપૂર્ણ સ્વાયત્તતા સાથે કાર્ય કરી અને ચૂંટણી આયોગ નિષ્ઠા તથા પારદર્શિતા સાથે દેશભરમાં ચૂંટણીઓ કરાવે છે.

મુખ્યમંત્રીશ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે જણાવ્યું હતું કે, કમનસીબી એ વાતની

છે કે, જે લોકોએ પોતાના શાસન દરમિયાન ચૂંટણી પંચની સ્વાયત્તતા હણી લીધી હતી, એવા લોકો આજે ચૂંટણી પંચ પર પાયાવિહોણા આક્ષેપ કરી આંગળી ઉઠાવી રહ્યા છે. ચૂંટણી આયોગ પર રાહુલ ગાંધી તથા વિપક્ષે જે આક્ષેપો કર્યા છે તે તથ્યહીન છે. ચૂંટણીના પારદર્શી આયોજન સાથે દરેક પાત્ર નાગરિકનું નામ મતદાર યાદીમાં યોગ્ય રીતે નોંધાયેલું રહે અને તે પોતાના મતાધિકારનો ઉપયોગ કરી

SIR અંગે ત્રણેય ચૂંટણી કમિશનરોની સર્વસંમતિની સ્પષ્ટતાએ ચૂંટણી પંચમાં મતભેદ હોવાના કોંગ્રેસના આક્ષેપોને સંપૂર્ણપણે ખોટા સાબિત કર્યા છે

જ્યાં જનાદેશ કોંગ્રેસની તરફેણમાં આવે ત્યાં લોકશાહીની જીત અને ભાજપા જીતે ત્યાં 'વોટ ચોરી', કોંગ્રેસનું બેવડું ધોરણ ખુલ્લું પડી ગયું છે

વિપક્ષના નેતાઓ દેશની બંધારણીય સંસ્થાઓ પર આવા પાયાવિહોણા ગંભીર આક્ષેપો કરીને વૈશ્વિક સ્તરે ભારતની છબી ખરડવાનું હીન કૃત્ય કરી રહ્યા છે

વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીના નેતૃત્વમાં ભારતની વિકાસયાત્રા અને વધતા વૈશ્વિક પ્રભાવને કોંગ્રેસ પચાવી શકતી નથી

શકે તેની સુનિશ્ચિતતાનું કાર્ય ચૂંટણી પંચ કરી રહ્યું છે.

તેમણે કહ્યું કે, મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર સહિત ત્રણેય ચૂંટણી કમિશનરોએ સ્પષ્ટ કર્યું છે કે SIR અંગેના તમામ નિર્ણયો સર્વસંમતિથી લેવામાં આવ્યા હતા. આ સ્પષ્ટતા જ પુરવાર કરે છે કે રાહુલ એન્ડ કંપની જનતાની નજરમાં રહેવા માત્રને માત્ર ખોટા ગતકડા ચલાવી રહી છે. ચૂંટણી પંચમાં મતભેદ હોવાનો આક્ષેપ સદંતર બે-બુનિયાદ સાબિત થયા



છે. નવા મતદારોની મતદાર યાદીમાં નોંધણી માટે સુપ્રીમ કોર્ટે Form-6ને યોગ્ય ગણાવ્યું છે. સાથે જ, કોઈપણ પાત્ર નાગરિક પોતાના મતાધિકારથી વંચિત ન રહે તેની સંપૂર્ણ તકેદારી રાખવામાં આવી રહી હોવાનું ચૂંટણી પંચે જણાવ્યું છે.

મુખ્યમંત્રી શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે કોંગ્રેસના વલણ અંગે જણાવ્યું હતું કે, કોંગ્રેસના ચાવવાના અને બતાવવાના બેય દાંત જુદા જુદા છે. જ્યારે જ્યારે તેઓ લોકો ચૂંટણી જીતે ત્યારે લોકશાહીની વિજય અને ચૂંટણી આયોગની તટસ્થતાની વાતો કરે છે, જ્યારે જ્યાં જનાદેશ પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીના નેતૃત્વમાં ભારતીય જનતા પાર્ટીને મળે ત્યાં ‘વોટ ચોરી’ અને ગેરરીતિનાં જુદાં ગણાં તેઓ ગાય છે.

તેમણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે, સુપ્રીમ કોર્ટમાં SIRMની પ્રક્રિયાને પડકારવા કોંગ્રેસ પાર્ટી ગઈ હતી, કોમ્યુનિસ્ટ પાર્ટી ગઈ હતી, CPM ગઈ હતી અને TMC ગઈ હતી. બધાને સાંભળ્યા બાદ સુપ્રીમ કોર્ટે SIRMને યોગ્ય ગણાવી છે. આ જ SIRMને કેરળમાં કોંગ્રેસ પાર્ટીએ યોગ્ય ગણીને કહ્યું હતું કે SIRMના કારણે તેમને જીત મળી છે. બંગાળમાં ચૂંટણી કરાવવા માટે TMCના આગ્રહ પર જ સુપ્રીમ કોર્ટે સ્પેશિયલ ઓબ્ઝર્વરની નિમણૂક કરી હતી. તેમણે પ્રશ્ન ઉઠાવ્યો હતો કે, રાહુલ ગાંધી, પ્રિયંકા ગાંધી અને સોનિયા ગાંધીએ વાતનો વિચાર કરવો જોઈએ કે તેઓ બંગાળમાં ૪૦ વર્ષથી સત્તાથી કેમ દૂર છે? ૧૯૮૦થી ઉત્તર પ્રદેશ અને બિહારમાં પણ કોંગ્રેસનાં સૂપડાં સાફ થઈ ગયાં છે. બંગાળમાં

ભારતીય લોકશાહીની સૌથી મોટી તાકાત મતદાર છે. ચૂંટણીમાં દરેક નાગરિકનો મત મહત્વનો છે, પરંતુ આ વ્યવસ્થા યોગ્ય રીતે ચાલે તે માટે મતદાર યાદી પણ એટલી જ સાચી અને વિશ્વસનીય હોવી જરૂરી છે. જો મતદાર યાદીમાં એક જ વ્યક્તિનું નામ એકથી વધુ જગ્યાએ હોય, મૃત્યુ પામેલા લોકોનાં નામ વર્ષો સુધી ચાલુ રહે અથવા ભારતીય નાગરિક ન હોય તેવી વ્યક્તિઓનાં નામ મતદાર તરીકે નોંધાયેલાં હોય, તો ચૂંટણીની નિષ્પક્ષતા સામે સવાલ ઊભા થઈ શકે છે. આવી સમસ્યાઓને દૂર કરવા માટે ચૂંટણી પંચ દ્વારા SIRM એટલે કે Special Intensive Revisionની પ્રક્રિયા હાથ ધરવામાં આવી છે.

વામપંથીઓએ જે ગેરકાયદેસર નામ ઘુસાડ્યાં હતાં, તે નીકળી ગયાં, ફેક વોટર બહાર આવ્યા અને ભાજપા જીતી તેમાં રાહુલ બાબાને પેટમાં દુઃખ્યું છે.

તેમણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે, વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીના નેતૃત્વમાં વિકાસની રાજનીતિથી જનજનમાં લોકશાહી પ્રત્યેનો ભરોસો બુલંદ થયો છે. એટલું જ નહીં, વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીની વિઝનરી લીડરશીપમાં ભારત વિશ્વમિત્ર બન્યું છે. દેશનો ગ્રોથ રેટ ૭.૮ ટકા થયો છે અને ભારત વિશ્વની ત્રીજી મોટી આર્થિક સત્તા બનવા આગળ વધ્યું છે. શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીના જાહેર જીવન અને જનસેવાના ૨૫ વર્ષને દેશવાસીઓ ‘સેવા સંકલ્પ અભિયાન’ તરીકે ઊજવી રહ્યા છે. જનતાનો વિશ્વાસ ગુમાવી ચૂકેલી કોંગ્રેસ શ્રી પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી અને ભાજપાની સફળતા સહન કરી શકતી નથી.

મુખ્યમંત્રી શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે જણાવ્યું હતું કે, પોતાનું અસ્તિત્વ બચાવવા હવે તેમણે ચૂંટણી આયોગ જેવી સ્વાયત્ત સંસ્થા સામે

સવાલો ઉઠાવ્યા છે. વિપક્ષના નેતાઓ દેશની બંધારણીય સંસ્થાઓ પર આવા પાયાવિહોણા ગંભીર આક્ષેપો કરીને વૈશ્વિક સ્તરે ભારતની છબી ખરડવાનું હીન કૃત્ય કરી રહ્યા છે. દેશની જનતા હવે કોંગ્રેસને પૂરેપૂરી ઓળખી ગઈ છે અને SIRMના મુદ્દે તેમણે જે હોબાળો મચાવ્યો છે તેમાં તેઓ પોતે જ ખુલ્લા પડી જવાના છે અને જનતાની નજરમાં વધુ નીચા ઊતરવાના છે. વિપક્ષો ભલે તેમના ખોટા મનસૂબા જનતા પર થોપવાની કોશિશ કરતા રહે, પરંતુ દેશની જનતા જનાર્દન સ્માર્ટ અને સમજુ છે. ૧૪૦ કરોડ દેશવાસીઓ એમના એ કારસા ફાવવા નહીં દે એવો તેમને પૂરો વિશ્વાસ છે. વિપક્ષ હોય કે સત્તાપક્ષ, લોકશાહીમાં પ્રશ્નો પૂછવાનો અધિકાર સૌને છે. પરંતુ ચૂંટણી જેવી સંવેદનશીલ સંસ્થાઓ અંગેની ચર્ચા તથ્ય, કાયદો અને બંધારણીય સંસ્થાઓ પ્રત્યેના વિશ્વાસના આધારે થવી જોઈએ.



ચૂંટણી પંચ દ્વારા સ્પષ્ટ કરાયેલાં મહત્વના મુદ્દાઓ

મતદાર સુવિધા પર ખાસ ધ્યાન આપવામાં આવશે જેથી દરેક લાયક મતદારનું નામ મતદાર યાદીમાં સરળતાથી ઉમેરી શકાય.

- ERO/AERO ઓફિસની મુલાકાત લેવાની જરૂર નથી: SIR દરમિયાન, જેમને અનમેપ્ડ અથવા તાર્કિક વિસંગતતા માટે નોટિસ મળે છે, તેમના માટે BLO દસ્તાવેજો એકત્રિત કરવા માટે તેમના ઘરે વ્યક્તિગત રીતે મુલાકાત લેશે અને ERO ના નિર્ણય માટે તેમને ECINet પર અપલોડ કરશે.
 - ફક્ત અપવાદરૂપ પરિસ્થિતિઓમાં સુનાવણી: સુનાવણી ફક્ત ત્યારે જ યોજાશે જો ERO નક્કી કરે, અને પ્રાધાન્યમાં ઓનલાઈન. જો જરૂરી હોય તો, મતદાર પરિવારના કોઈપણ પુખ્ત સભ્યને તેના વતી સુનાવણીમાં હાજરી આપવા માટે અધિકૃત કરી શકે છે.
 - કોઈ પણ લાયક મતદારને બાકાત ન રાખવો જોઈએ: DEO રાત્રિ આશ્રયસ્થાનોમાં રહેતા લોકો, મજૂરો, ગરીબો અને બેઘર લોકો માટે જરૂરિયાત મુજબ પૂરતા હેલ્પ ડેસ્ક અને ખાસ કેમ્પ સ્થાપશે.
- દિલ્હી અને મહારાષ્ટ્રમાં દાવા અને વાંધા દાખલ કરવાની અંતિમ તારીખ લંબાવવામાં આવી છે, અને ગુમ થયેલા અને નવા મતદારો માટે એક ખાસ ઝુંબેશ ચલાવવામાં આવશે, જેથી કોઈ પણ લાયક મતદાર મતદાર યાદીમાંથી બાકાત ન રહે.
- દિલ્હી : દિલ્હીના CEOની વિનંતી પર, દાવા અને વાંધા દાખલ કરવાની અંતિમ તારીખ 30 ઓક્ટોબર, 2026 સુધી લંબાવવામાં આવી છે. નોટિસો અને દાવા અને વાંધાનો નિકાલ 30 નવેમ્બર, 2026 સુધીમાં કરવામાં આવશે.
 - મહારાષ્ટ્ર : મહારાષ્ટ્રના સીઈઓની વિનંતી પર, દાવાઓ અને વાંધા દાખલ કરવાની અંતિમ તારીખ 12 ઓક્ટોબર, 2026 સુધી લંબાવવામાં આવી છે. નોટિસો અને દાવાઓ અને વાંધાનો નિકાલ 10 નવેમ્બર, 2026 સુધી કરવામાં આવશે.

- ઉપરાંત, એક મહત્વપૂર્ણ મુદ્દો દરેક વ્યક્તિએ જાણવો જોઈએ: જો કોઈ લાયક મતદારનું નામ SIR દરમિયાન અથવા પછી અવગણવામાં આવે છે, અથવા જો તેઓ યુવાન હોય અથવા પહેલી વાર મતદાર હોય, તો તેઓ સતત અપડેટ પ્રક્રિયા હેઠળ તેમના ERO ને અરજી કરીને સરળતાથી પોતાનું નામ ઉમેરી શકે છે.

બધા SIR આદેશો કમિશન દ્વારા સર્વાનુમતે જારી કરવામાં આવ્યા હતા અને સુપ્રીમ કોર્ટે તેને સમર્થન આપ્યું છે.

- 20 રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં SIR પૂર્ણ થયું: બિહાર અને પશ્ચિમ બંગાળ સહિત 20 રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં SIR પૂર્ણ થયું છે.
- બધા આદેશો સર્વાનુમતે જારી કરવામાં આવ્યા હતા. ૨૪ જૂન, ૨૦૨૫ના રોજનો SIR આદેશ, ૨૭ ઓક્ટોબર, ૨૦૨૫ના રોજનો ૧૨ રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો માટેનો સમયપત્રક અને ૧૪ મે, ૨૦૨૬ના રોજનો ૧૮ રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો માટેનો સમયપત્રક, આ બધા કમિશન દ્વારા સર્વાનુમતે જારી કરવામાં આવ્યા હતા.
- સુપ્રીમ કોર્ટનો ટેકો : માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે ૨૭ મે, ૨૦૨૬ના રોજના તેના આદેશમાં SIR આદેશને સમર્થન આપ્યું હતું.
- ફોર્મ ૬ ઘોષણા: SIR માટે ફોર્મ ૬ સાથે જોડાયેલ ઘોષણાપત્રકને પણ માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે સમર્થન આપ્યું છે. SIR સમયગાળાની બહાર, ફક્ત ચૂંટણી નોંધણી નિયમો, ૧૯૬૦ હેઠળ લાગુ પડતા ફોર્મનો ઉપયોગ કરવામાં આવશે.
- ચૂંટણી પંચ દરેક લાયક મતદારને મતદાર યાદીમાં ઉમેરવા માટે પ્રતિબદ્ધ છે, ગોવા ઉદાહરણ: ગોવાના સીઈઓની સૂચના પર, BLO ગુમ થયેલા મતદારોના ઘરે જઈ રહ્યા છે અને તેમના ફોર્મ એકત્રિત કરી રહ્યા છે. ૯૭ મતદારોમાંથી, ૮૧ મતદારોએ પહેલાથી જ સમાવેશ માટે ફોર્મ ૬ ભરી દીધું છે.



- અંતિમ આંકડા : ત્રીજા તબક્કાના બાકીના 12 રાજ્યોમાં મતદારોની કુલ સંખ્યાનો અંતિમ આંકડો અંતિમ પ્રકાશન પછી જ જાણી શકાશે.

પારદર્શિતા સુનિશ્ચિત કરવા અને ECINET ને મજબૂત બનાવવા માટેનાં મહત્વપૂર્ણ પગલાં

- ભૂમિકા આધારિત પ્રવેશ: ક્ષેત્ર અધિકારીઓને તેમની વૈધાનિક સત્તાઓ અનુસાર ECINET માટે ભૂમિકા આધારિત પ્રવેશ આપવામાં આવ્યો છે.
- સ્વતંત્ર નિષ્ણાત સાથે સમીક્ષા સમિતિ: વરિષ્ઠ નાયબ ચૂંટણી કમિશનર (સિનિયર DEC)ની અધ્યક્ષતામાં એક સમિતિની રચના કરવામાં આવશે અને તેમાં IIT/IIITના સ્વતંત્ર નિષ્ણાતનો પણ સમાવેશ થશે. આ સમિતિ ચકાસશે કે ECINET કાયદાઓ અને નિયમોની જોગવાઈઓનું પાલન કરે છે અને તેનો અહેવાલ કમિશનને સુપરત કરશે.
- ક્ષેત્રની જરૂરિયાતોને અનુરૂપ સુધારાઓ: છેલ્લા કેટલાક મહિનામાં રાજ્યના CEO તરફથી મળેલા સૂચનોના આધારે પોર્ટલમાં ઘણા સુધારાઓ પહેલાથી જ કરવામાં આવ્યા છે. ક્ષેત્ર અધિકારીઓ દ્વારા જરૂરી કોઈપણ વધુ સુગમતા લાગુ કરવામાં આવશે. નવી IT પહેલોનો વ્યાપક વિચારણા: બધા નવા IT મોક્યુલ અને પોર્ટલની ચર્ચા પહેલા અધિકારીઓની સમિતિ (COO) દ્વારા કરવામાં આવશે.

કમિશનની કામગીરીને વધુ સુવ્યવસ્થિત કરવા માટેનાં મુખ્ય પગલાં

- મીટિંગ એજન્ડા અને મિનિટ્સ: બધી કમિશન મીટિંગ્સ માટે એજન્ડા અગાઉથી મોકલવામાં આવશે, અને મિનિટ્સ જારી કરવામાં આવશે.
 - બધા અધિકારીઓ માટે APARs સમયમર્યાદા સુધીમાં, એટલે કે, દર વર્ષે 31 ડિસેમ્બર સુધીમાં પૂર્ણ કરવામાં આવશે.
 - અધિકારીઓની વિદેશ યાત્રા માટે કમિશનની મંજૂરી મેળવવામાં આવશે.
- કેબિનેટ સચિવને લખેલા પત્રનો કમિશન અથવા

IT વિભાગની નીતિગત બાબતો સાથે કોઈ સંબંધ નથી.

- અધિકારીના કાર્ય સંબંધિત પત્ર: આ પત્ર કમિશનમાં પ્રતિનિયુક્તિ પરના અધિકારીના કાર્ય સંબંધિત છે.
- કાર્ય-પુનઃવિતરણના આદેશો અમલમાં મુકાયા નથી: સંબંધિત અધિકારી દ્વારા જારી કરાયેલ કાર્ય-પુનઃવિતરણના આદેશો ખરેખર બે કમિશનરોના આદેશો પછી અમલમાં મૂકવામાં આવ્યા ન હતા.
- IT વિભાગ પર DECની દેખરેખ: IT વિભાગ પર નાયબ ચૂંટણી કમિશનર (DEC)ની દેખરેખ ખરેખર ક્યારેય પાછી ખેંચી લેવામાં આવી ન હતી.

SIR - મુખ્ય મુદ્દાઓ

1. આ વખતે જ્યાં SIR પ્રક્રિયા હાથ ધરવામાં આવી હતી, ત્યાં મતદારોને પ્રક્રિયા પૂર્ણ કરવા માટે ઓછામાં ઓછા ૧૦૦ થી ૧૫૮ દિવસ (૪ થી ૫ મહિના)નો સમય આપવામાં આવ્યો હતો.
2. દેશના ૯૫ કરોડ મતદારોમાંથી, ૮૨ કરોડ (૮૮%) એ આ પ્રક્રિયા હેઠળ પોતાના મત ગણતરી ફોર્મ ભરીને મતદાર યાદીમાં પોતાનાં નામ નોંધાવ્યાં, જે જવાબદાર મતદારો તરીકેની પોતાની જવાબદારી દર્શાવે છે.
 - a. આશરે ૧૩૦ મિલિયન મતદારોનાં નામ અંતિમ મતદાર યાદીમાં દેખાયાં ન હતાં કારણ કે તેઓ ASDD (ગેરહાજર, શિફ્ટ, ડેડ ડુપ્લિકેટ) યાદીમાં હતા. આમાંથી ૨૮.૯ મિલિયન મૃત મતદારો હતા અને ૧૦.૧ મિલિયન ડુપ્લિકેટ મતદારો હતા. પ્રક્રિયામાં ભાગ લેનારા BLO (સ્થાનિક સંસ્થાઓના સ્નાતક) અને તમામ રાજકીય પક્ષના કાર્યકરોએ બાકીના મતદારોના ઘરે ત્રણ વખત મુલાકાત લીધી, પરંતુ તેમ છતાં, આ મતદારોનાં ફોર્મ ભરાયાં ન હતાં. આ સૂચવે છે કે આ મતદારો ગેરહાજર હતા અથવા અન્ય સ્થળે સ્થળાંતર કરી ગયા હતા.
 - b. જોકે, આવા મતદારો હજુ પણ ફોર્મ 6 ભરીને મતદાર બની શકે છે.



c. ફોર્મ-7, જેના પર વિપક્ષ પ્રશ્ન ઉઠાવી રહ્યો છે, તે નામ કાઢી નાખવાની એક કાયદેસર પ્રક્રિયા છે. દેશભરમાં 950 મિલિયન મતદારોમાંથી, ફક્ત 2.9 મિલિયન મતદારોને ફોર્મ-7 દ્વારા દૂર કરવામાં આવ્યા હતા. મહત્વપૂર્ણ વાત એ છે કે, આ 2.9 મિલિયન ફોર્મમાં તમામ રાજકીય પક્ષો (ભાજપ, કોંગ્રેસ, ટીએમસી, જેડીયુ, બસપા-આરજેડી) અને દેશભરના મતદારો દ્વારા ભરેલા ફોર્મનો સમાવેશ થાય છે.

3. આ હોવા છતાં, 20 મિલિયનથી વધુ મતદારોએ ફોર્મ-6 દ્વારા મતદાર યાદીમાં પોતાના નામ નોંધાવ્યાં હતાં.
4. અત્યાર સુધીમાં, આ પ્રક્રિયા દેશભરના 900,000 થી વધુ બૂથ પર હાથ ધરવામાં આવી છે. વિવિધ સરકારોના 1.1 મિલિયનથી વધુ સરકારી અધિકારીઓ (IAS, PCS થી લઈને શિક્ષકો સુધી) આ પ્રક્રિયાનું નિરીક્ષણ અને સંચાલન કરવા માટે જવાબદાર છે.
5. રાજકીય પક્ષોના 2.5 મિલિયનથી વધુ અધિકૃત કાર્યકરોએ આ પ્રક્રિયામાં ભાગ લીધો હતો, જેમાં ભાજપ અને કોંગ્રેસના લગભગ 900,000 BLA અને અન્ય રાજકીય પક્ષોના BLAનો સમાવેશ થાય છે. એટલે કે આ SIR પ્રક્રિયામાં આશરે 4.5 મિલિયન લોકોએ ભાગ લીધો હતો.
6. આ પ્રક્રિયા પર પ્રશ્ન ઉઠાવીને, શું વિપક્ષ પોતાના જ પક્ષના લાખો કાર્યકરો પર મત ચોરીનો આરોપ લગાવી રહ્યું છે?
7. કોંગ્રેસ નેતા રાહુલ ગાંધી અને આમ આદમી પાર્ટીના નેતા અરવિંદ કેજરીવાલ સહિત વિવિધ વિપક્ષી પક્ષોના નેતાઓએ વારંવાર મતદાર યાદી પર પ્રશ્ન ઉઠાવ્યા છે. પરંતુ હવે જ્યારે મતદાર યાદી શુદ્ધ કરવાની પ્રક્રિયા ચાલી રહી છે, ત્યારે તેઓ તેનો વિરોધ કરી રહ્યા છે.
8. તમિલનાડુ અને કેરળમાં કોંગ્રેસ ગઠબંધન પક્ષોએ SIR ને એક મહત્વપૂર્ણ સિદ્ધિ ગણાવી છે અને તેમની જીતના સંદર્ભમાં, તેને લોકશાહી તરફ એક અસરકારક પગલું ગણાવ્યું છે.

9. 27 મે, 2026 ના રોજના પોતાના ચુકાદામાં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે ચૂંટણી પંચ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી SIR પ્રક્રિયાની માન્યતાને સમર્થન આપતાં કહ્યું: “ચૂંટણીઓ ફક્ત મતદાન કરવાનો દિવસ નથી; તેનો પાયો સ્વચ્છ અને વિશ્વસનીય મતદાર યાદી છે.”

1. SIR શું છે ?

SIR એ મતદાર યાદીઓની સંપૂર્ણ ચકાસણી અને શુદ્ધીકરણની પ્રક્રિયા છે, જે સ્વતંત્રતા પછી આઠ વખત હાથ ધરવામાં આવી છે, જેમાં કોંગ્રેસના વડા પ્રધાનોએ સૌથી વધુ વખત સેવા આપી છે. આમાં ગેરહાજર, કાયમી સ્થાનાંતરિત, મૃતક અને ડુપ્લિકેટ મતદારોને ઓળખવા અને દૂર કરવાનો સમાવેશ થાય છે. નામ, સરનામાં અને અન્ય ખોટી વિગતો સુધારવામાં આવે છે. ગુમ થયેલા પાત્ર નાગરિકો અને નવા મતદારોનાં નામ ઉમેરવામાં આવે છે.

ચૂંટણી પંચ બંધારણની કલમ 324 અને લોક પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ, 1950 ની કલમ 21 હેઠળ આ કાર્ય કરે છે. કલમ 326 લાયક પુખ્ત ભારતીય નાગરિકોને મતદારો તરીકે નોંધણી કરવાનો આધાર પૂરો પાડે છે.

2. મતદાર યાદી કેવી રીતે તૈયાર કરવામાં આવે છે

 - BLOs ઘરે ઘરે જઈને મતદારોને ગણતરી ફોર્મનું વિતરણ કરે છે. મતદારો તેમની વિગતો ભરે છે અને ફોર્મ સબમિટ કરે છે.
 - ફોર્મમાં આપેલી માહિતી ઉપલબ્ધ રેકૉર્ડ સાથે મેળ ખાય છે. જ્યાં જરૂરી હોય ત્યાં, સંબંધિત દસ્તાવેજોની વિનંતી કરવામાં આવે છે.
 - ગણતરીના આધારે, ડ્રાફ્ટ મતદાર યાદી પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે. લોકો તેમાં તેમનાં નામ અને વિગતો ચકાસી શકે છે.
 - નામ ખૂટવાં, ખોટી વિગતો અથવા કોઈપણ નામ સામે વાંધાના કિસ્સામાં અરજી દાખલ કરી શકાય છે.
 - સંબંધિત અધિકારીઓ તપાસ અને જરૂરી સુનાવણી પછી નિર્ણય લે છે. દાવાઓ અને વાંધાઓ પર નિર્ણય લીધા પછી અંતિમ મતદાર યાદી પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે.



SIR કેટલી વાર યોજાયું છે?

SIR ૨૦૨૫ પહેલાં નીચેનાં વર્ષોમાં યોજાઈ ચૂક્યું છે: ૧૯૫૨-૫૬, ૧૯૫૭, ૧૯૬૧, ૧૯૬૫-૬૬, ૧૯૮૩-૮૪, ૧૯૮૭-૮૮, ૧૯૯૨-૯૫ અને ૨૦૦૨-૦૪.

વર્ષ અથવા સમયગાળો	કેન્દ્રમાં શાસક પક્ષ અથવા ગઠબંધન	વડાપ્રધાન	મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર
૧૯૫૨-૫૬	કોંગ્રેસ	જવાહરલાલ નેહરુ	સુકુમાર સેન
૧૯૫૭	કોંગ્રેસ	જવાહરલાલ નેહરુ	સુકુમાર સેન
૧૯૬૧	કોંગ્રેસ	જવાહરલાલ નેહરુ	કે.વી.કે. સુંદરમ
૧૯૬૫	કોંગ્રેસ	લાલ બહાદુર શાસ્ત્રી	કે.વી.કે. સુંદરમ
૧૯૬૬	કોંગ્રેસ	લાલ બહાદુર શાસ્ત્રી - ગુલઝારીલાલ નંદા - ઇન્દિરા ગાંધી	કે.વી.કે. સુંદરમ
૧૯૮૩-૮૪	કોંગ્રેસ	ઇન્દિરા ગાંધી-રાજીવ ગાંધી	આર.કે. ત્રિવેદી
૧૯૮૭-૮૮	કોંગ્રેસ - જનતા દળની આગેવાની હેઠળનો રાષ્ટ્રીય મોરચો	રાજીવ ગાંધી - વી.પી. સિંહ	આર.વી.એસ. પેરી શાસ્ત્રી
૧૯૯૨-૯૫	કોંગ્રેસ	પી.વી. નરસિંહ રાવ	ટી.એન. શેષન
૨૦૦૨-૦૪	ભાજપના નેતૃત્વ હેઠળનો એનડીએ - કોંગ્રેસની આગેવાની હેઠળનો યુપીએ	શ્રી અટલ બિહારી વાજપેયી - મનમોહન સિંહ	જે.એમ. લિંગદોહ - ટી.એસ. કૃષ્ણમૂર્તિ

કમિશનની અંદર મતભેદોનો કોંગ્રેસનો ઇતિહાસ

વર્ષ	અસંમતિનો મુદ્દો	સંબંધિત પક્ષનો નિર્ણય અથવા પ્રતિભાવ
૧૯૮૩-૮૫	શેષને બે નવા કમિશનરોની નિમણૂક અને બહુમતીથી નિર્ણય લેવાની જોગવાઈને પડકારી હતી. તેમણે આરોપ લગાવ્યો હતો કે તેમની સત્તા મર્યાદિત કરવામાં આવી રહી છે.	કેન્દ્ર સરકારે આ આરોપને ફગાવી દીધો હતો. ૧૪ જુલાઈ, ૧૯૮૫ના રોજ, સુપ્રીમ કોર્ટે ત્રણ સભ્યોની સિસ્ટમ અને બહુમતી જોગવાઈને સમર્થન આપ્યું હતું.
૨૦૦૮	એન. ગોપાલસ્વામીએ નવીન ચાવલા પર પક્ષપાતનો આરોપ લગાવ્યો હતો અને તેમને દૂર કરવાની ભલામણ કરી હતી.	કેન્દ્ર સરકારની સલાહ પર, રાષ્ટ્રપતિ પ્રતિભા પાટીલે ભલામણ સ્વીકારી ન હતી. દોષિત ચાવલા પાછળથી મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર બન્યા.



ત્રણ સભ્યોના ચૂંટણી પંચની રચના ક્યારે થઈ?

સમય	કેન્દ્ર સરકાર	શું બદલાયું?
જાન્યુઆરી ૧૯૮૦	વી.પી. સિંહ સરકાર રાષ્ટ્રીય મોરચો	બંને ચૂંટણી કમિશનરોનાં પદો નાબૂદ કરવામાં આવ્યાં. કમિશન ફરીથી એક સભ્યનું કમિશન બન્યું.
૧ ઓક્ટોબર, ૧૯૮૩	પી.વી. નરસિંહ રાવ સરકાર (કોંગ્રેસ)	બે ચૂંટણી કમિશનરોની ફરીથી નિમણૂક કરવામાં આવી. ત્યારથી ત્રણ સભ્યોનું માળખું ચાલુ છે.

ભૂતપૂર્વ ચૂંટણી કમિશનરો અને કોંગ્રેસ સાથે સંબંધિત હકીકતો

ભારત ગઠબંધનના સંદર્ભમાં આપેલાં આ ઉદાહરણો મુખ્યત્વે કોંગ્રેસ સાથે સંબંધિત છે. આ ઘટનાઓ 2023 માં ગઠબંધનની રચના પહેલાં બની હતી.

મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનરનું નામ અને કાર્યકાળ	સંબંધોની પ્રકૃતિ	સંબંધિત તથ્યો
સુકુમાર સેન 1950-58	પારિવારિક સંબંધો	નાના ભાઈ અશોક કુમાર સેન 1957 માં કોંગ્રેસના લોકસભા સાંસદ બન્યા. તે જ વર્ષે, તેઓ નેહરુ સરકારમાં કાયદા મંત્રી બન્યા.
આર.કે. ત્રિવેદી 1982-85	બાદમાં રાજ્યપાલ તરીકે નિયુક્ત	તેઓ 1986-90 સુધી ગુજરાતના રાજ્યપાલ તરીકે સેવા આપી. તેમની નિમણૂક રાજીવ ગાંધી સરકાર દરમિયાન થઈ હતી.
વી.એસ. રામાદેવી 1990	બાદમાં રાજ્યપાલ તરીકે નિયુક્ત	તેઓ હિમાચલ પ્રદેશ અને કર્ણાટકના રાજ્યપાલ તરીકે સેવા આપી હતી. ડિસેમ્બર 1999 માં કર્ણાટકમાં તેમની નિમણૂક સમયે, વાજપેયીની NDA સરકાર કેન્દ્રમાં હતી.
ટી.એન. શેષન 1990-96	સીધી રાજકીય સંડોવણી	પદ છોડ્યા પછી, તેમણે કોંગ્રેસની ટિકિટ પર ગાંધીનગરથી 1999 ની લોકસભા ચૂંટણી લડી. તેઓ એલ.કે. સામે હારી ગયા. અડવાણી.
એમ.એસ. ગિલ ૧૯૮૬-૨૦૦૧	સીધી રાજકીય સંડોવણી	નિવૃત્તિ પછી કોંગ્રેસ પક્ષમાં જોડાયા. ૨૦૦૪-૧૬ સુધી પંજાબથી રાજ્યસભાના સાંસદ તરીકે સેવા આપી. તેઓ યુપીએ સરકારમાં યુવા બાબતો અને રમતગમત મંત્રી બન્યા.
નવીન ચાવલા ૨૦૦૮-૧૦	ટ્રસ્ટને ટેકો આપવા અને પક્ષપાત કરવાના આરોપો	પરિવાર સાથે જોડાયેલા ટ્રસ્ટોને કોંગ્રેસના સાંસદોના MPLADS પાસેથી ભંડોળ મળતું હતું. કોંગ્રેસે દાવો કર્યો હતો કે આ સામાજિક કાર્ય માટે સહાય છે. ગોપાલસ્વામીએ તેમના પર આંતરિક માહિતી પૂરી પાડવાનો અને બેલિજયમ સન્માન કેસમાં સોનિયા ગાંધીને નોટિસનો વિરોધ કરવાનો આરોપ મૂક્યો હતો. ચાવલાએ માહિતી લીક થવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. તેમને દૂર કરવાની ભલામણ સ્વીકારવામાં આવી ન હતી.



SIR પર હકારાત્મક ટિપ્પણીઓ

વિષયનું નામ	નિવેદન	પદ	રાજ્ય
રમેશ ચેન્નીથલા	કેરળમાં SIR ઉપયોગી હતું, કારણ કે CPM અગાઉ નકલી મત આપતું હતું.	કેરળમાં કોંગ્રેસ ગઠબંધન સરકારના ગૃહમંત્રી	કેરલમ
માથ્યુ કુઝલનાદન	તેમના મતે, SIR એ CPI(M) દ્વારા સંચાલિત નકલી મતદારોને દૂર કર્યા, જેનો તેમને પણ ફાયદો થયો.	કોંગ્રેસ ધારાસભ્ય મૂવટ્ટુપુઝા કેરલમ	કેરલમ
શશી થરૂર	શશી થરૂર સ્વીકારે છે કે મતદાર યાદીમાં ડુપ્લિકેટ એન્ટ્રીઓ, મૃત મતદારોનાં નામ અને બહુવિધ નોંધણી જેવી સમસ્યાઓનો સામનો કરવો પડે છે. તેમણે SIR ને ટેકો આપતાં કહ્યું કે પ્રક્રિયા પારદર્શક રીતે હાથ ધરવામાં આવવી જોઈએ અને મતદાર યાદી સુધારવા માટે ડિજિટલ ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ થવો જોઈએ.	કોંગ્રેસ લોકસભા સાંસદ, તિરુવનંતપુરમ, કેરલમ	કેરલમ
કે.જી. અરુણરાજ	SIRનું સંચાલન કરવું જરૂરી અને મહત્વપૂર્ણ છે.	કોંગ્રેસ-ટીવીકે ગઠબંધન તમિલનાડુ સરકારમાં આરોગ્ય, તબીબી શિક્ષણ અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રી	તમિલનાડુ
સચિન પાયલટ	SIR અંગે તેમણે કહ્યું, "જો કોઈ આ દેશમાં ગેરકાયદેસર રીતે રહેતું હોય, તો તેને દૂર કરવું જોઈએ."	કોંગ્રેસના મહાસચિવ અને ધારાસભ્ય, રાજસ્થાન કોંગ્રેસ	રાજસ્થાન
અરવિંદ કેજરીવાલ	અરવિંદ કેજરીવાલે 2015 માં દાવો કર્યો હતો કે દિલ્હીમાં 1.1 મિલિયન ડુપ્લિકેટ મતદારો છે.	પૂર્વ મુખ્યમંત્રી, આમ આદમી પાર્ટી	દિલ્હી

SIR પર મહત્વપૂર્ણ બાબત

સમાચાર	વિગતો
42 ભૂતપૂર્વ ન્યાયાધીશો ચૂંટણી પંચને ટેકો આપે છે, લોકશાહી પ્રક્રિયાઓને આગ્રહ કરે છે	1. 42 ભૂતપૂર્વ ન્યાયાધીશોએ ચૂંટણી પંચ અને અન્ય બંધારણીય સંસ્થાઓ સામેના આરોપો પર ચિંતા વ્યક્ત કરતા ખુલ્લા પત્ર પર હસ્તાક્ષર કર્યા. 2. તેઓએ નક્કર પુરાવા વિના "મત ચોરી" ના આરોપો પર પ્રશ્ન ઉઠાવ્યા અને કાયદા હેઠળ હાથ ધરવામાં આવતી સ્પેશિયલ ઇન્ટેન્સિવ રિવ્યૂ (SIR) પ્રક્રિયાને ટેકો આપ્યો. 3. ભૂતપૂર્વ ન્યાયાધીશોએ ચેતવણી આપી હતી કે બંધારણીય સંસ્થાઓ પર વારંવાર આરોપ લગાવવાથી તેમના પર લોકોનો વિશ્વાસ ઓછો થઈ શકે છે. 4. તેમણે રાજકીય પક્ષોને બંધારણીય અને લોકશાહી પ્રક્રિયાઓ દ્વારા તેમની ફરિયાદો ઉઠાવવા અપીલ કરી.



‘મતચોરી’ની ખોટી દીશામાં દેશને લઈ જવાના મૂળ કારણો

- વિરોધ પક્ષો વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીના વિકાસ કાર્ય પરથી ધ્યાન હટાવવા માટે ચૂંટણી પંચ પર હુમલો કરી રહ્યા છે. તેઓ ભય પેદા કરી રહ્યા છે અને વિકાસથી ધ્યાન હટાવીને મત ચોરી તરફ ધ્યાન દોરવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે.
- આ કોઈ નવી રણનીતિ નથી. ૨૦૧૪ માં વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીના નેતૃત્વ હેઠળની એનડીએ સરકાર સત્તામાં આવી ત્યારથી, વિપક્ષ ભારતને બદલી નાખનારા ઐતિહાસિક સુધારાઓને નિશાન બનાવી રહ્યો છે. રાફેલ, ઇવીએમ અને હવે મત ચોરીના આરોપો જેવા મુદ્દાઓ ઉઠાવીને, વિપક્ષી પક્ષો દરેક પગલે મતદારોને ગેરમાર્ગે દોરવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે.
- કોંગ્રેસનો મત હિસ્સો સતત ઘટી રહ્યો છે, ૧૯૫૨ માં ૪૫% થી ૨૦૨૪ માં ૨૧.૪% થયો છે, જે દર્શાવે છે કે મતદારોએ કોંગ્રેસમાં વિશ્વાસ ગુમાવ્યો છે. તેથી, કોઈ પણ એજન્ડા વિના, કોંગ્રેસ હવે લોકશાહીમાં મતદારોનો વિશ્વાસ તોડવાનો પ્રયાસ કરી રહી છે.
- વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ લોકશાહી અને ભારતની સંસ્થાઓને મજબૂત બનાવી છે. કોંગ્રેસે સતત લોકશાહી સંસ્થાઓનો અનાદર કર્યો છે: કોંગ્રેસ ભારતના ચૂંટણી પંચનો વિરોધ કરે છે અને તેનું અપમાન કરે છે (રાહુલ ગાંધી અમેરિકામાં ભારતના ચૂંટણી પંચ સામે ખોટા દાવા કરે છે). મોદી સરકારે ચૂંટણી કાયદા (સુધારા) બિલ, 2021 દ્વારા SIR ની ન્યાયી પ્રક્રિયા રજૂ કરી અને ચૂંટણી કાયદાઓમાં સુધારો કર્યો.

ECIની વિશ્વસનીયતાને મજબૂત બનાવવી દેશ માટે જરૂરી

- ભારતીય ચૂંટણી પંચ ભારતીય લોકશાહીની કરોડરજ્જુ છે : છેલ્લાં 70 વર્ષોમાં, ચૂંટણી પંચે 400 થી વધુ રાજ્ય વિધાનસભા ચૂંટણીઓ અને 20 સામાન્ય ચૂંટણીઓ યોજી છે. વિશ્વની વસ્તીના છઠ્ઠા ભાગ માટે ચૂંટણીઓનું સંચાલન કરવાનો તેનો અનુભવ ચૂંટણી પંચને વૈશ્વિક લોકશાહીના સૌથી મહત્વપૂર્ણ રક્ષકોમાંનો એક બનાવે છે. છેલ્લા 10 વર્ષોમાં ચૂંટણી લોકશાહી વધુ મજબૂત બની છે, જે સામાન્ય ચૂંટણીઓમાં સરેરાશ મતદાનમાં વધારો અને રાજકીય પક્ષોની સંખ્યામાં વધારો થવાને કારણે છે.
- મતપત્ર છેતરપિંડીથી લઈને EVM ની રજૂઆત સુધી, અમીટ શાહીથી લઈને નિરીક્ષકો સુધી, કડક કાયદાઓથી લઈને, આદર્શ આચારસંહિતા લાગુ કરવાથી લઈને મતદાર યાદી શુદ્ધીકરણ સુધી, ચૂંટણી પંચ દરેક પડકારમાંથી શીખીને સમયસર, નિષ્પક્ષ સંસ્થામાં વિકસિત થયું છે. તેનો ઇતિહાસ સાબિત કરે છે કે તે માત્ર નિયમનકાર જ નહીં પણ આદેશનું રક્ષક પણ છે.
- કોઈ તમારો મત ચોરી શકતું નથી: ચૂંટણી પંચ ઓળખ, ચકાસણી, દાવા, વાંધાઓથી લઈને અંતિમ પ્રકાશન સુધી, એક પગલું-દર-પગલાની, સહભાગી પ્રક્રિયાને અનુસરે છે. દરેક નાગરિક એન્ટ્રીઓ ચકાસી શકે છે, વાંધો ઉઠાવી શકે છે અને સુધારી શકે છે; મતદારોથી કંઈ છુપાયેલું નથી.
- મતદારોએ સમજવું જોઈએ કે ચૂંટણી પ્રક્રિયામાં આશરે 70 પગલાંનો સમાવેશ થાય છે અને મત સરળતાથી કાઢી શકાતા નથી. અંતિમ મતદાર યાદી પ્રકાશિત થયા પછી અને વ્યાપકપણે શેર કર્યા પછી પણ, અસામાન્ય કાઢી નાખવાના દર (દા.ત., મતદાન મથક પર 2% થી વધુ) ના કિસ્સામાં, રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા વ્યક્તિગત તપાસ હાથ ધરવામાં આવે છે, યોગ્ય પ્રક્રિયા સુનિશ્ચિત કરે છે અને મતદારોને મનસ્વી રીતે કાઢી નાખવાથી અટકાવે છે.
- કોંગ્રેસે આ ન્યાયી ચૂંટણીપ્રક્રિયાને સતત નબળી પાડી છે: 1952 માં, તેણે ચૂંટણીમાં ડૉ. આંબેડકરને હરાવવા માટે સામ્યવાદીઓ સાથે કાવતરું કર્યું; 1957 માં, કોંગ્રેસના સમર્થકોએ બેગુસરાયમાં ભારતનું પ્રથમ બૂથ કબજે કર્યું; અને પછી 1967 માં, કોંગ્રેસે જમ્મુ અને કાશ્મીરમાં 61 બેઠકો જીતી, તેના હરીફોને બિનહરીફ હરાવ્યા. ૧૯૭૫માં, ન્યાયાધીશ સિન્હાએ ઇન્દિરા ગાંધીને છ વર્ષ માટે કોઈપણ જાહેર પદ સંભાળવા માટે ગેરલાયક ઠેરવ્યાં, તેમને સરકારી



અધિકારીઓ અને સરકારી મશીનરીનો ઉપયોગ કરીને ચૂંટણીઓને પ્રભાવિત કરવાના બે કેસમાં દોષિત ઠેરવ્યા. કોંગ્રેસ અને નેશનલ કોન્ફરન્સે ૧૯૮૭ની કાશ્મીર ચૂંટણીમાં વ્યાપક ગોટાળા દ્વારા ફરીથી જીત મેળવી. દેશમાં અનેક ડઝન ચૂંટાયેલી સરકારોને કોંગ્રેસ દ્વારા પોતાના સ્વાર્થ માટે બિનજરૂરી રીતે ખોરવી નાખવામાં આવી છે.

કોંગ્રેસ દ્વારા આચરવામાં આવેલી અનિયમિતતાઓ

વર્ષ	રાજ્ય/ કેન્દ્રીય સ્તર	ઘટના	મુખ્ય વિવાદ
1972	રાજ્ય : પશ્ચિમ બંગાળ	પશ્ચિમ બંગાળ ચૂંટણીમાં હેરાફેરીનો આરોપ	1972ની વિધાનસભા ચૂંટણીમાં કોંગ્રેસ (આર)ને જંગી જીત મળી. 1972 થી 1977 દરમિયાન ચૂંટાયેલા સીપીઆઈ(એમ)ના ચૌદ સભ્યોએ ચૂંટણીમાં હેરાફેરીનો આરોપ લગાવીને વિધાનસભામાં બેસવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. સંસદમાં 1977માં આપેલા જવાબમાં એવો પણ આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો કે પૂર્વ-આયોજિત યોજનાના ભાગ રૂપે ચૂંટણીમાં હેરાફેરી કરવામાં આવી હતી.
1975	કેન્દ્રીય સ્તર	રાયબરેલી ચૂંટણી કેસ	અલાહાબાદ હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશ સિંહાએ ઇન્દિરા ગાંધીને ચૂંટણી ભ્રષ્ટાચાર માટે દોષિત ઠેરવ્યાં. તેમણે 1971ની લોકસભા ચૂંટણી રદ કરી અને તેમને છ વર્ષ માટે ચૂંટણી લડવા પર પ્રતિબંધ મૂક્યો. અરજીમાં આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો કે તેમના ચૂંટણી એજન્ટો સરકારી કર્મચારીઓ હતા અને સરકારી અધિકારીઓનો પ્રચાર માટે ઉપયોગ કરવામાં આવતો હતો.
૧૯૭૫-૧૯૭૭	કેન્દ્રીય સ્તર	કટોકટી અને શાહ કમિશન તપાસ	ઇન્દિરા ગાંધીના કાર્યકાળ દરમિયાન, કટોકટી દરમિયાન સરકારી સત્તાના દુરુપયોગની તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી. શાહ કમિશને આ સમયગાળા દરમિયાન થયેલા અતિરેકની તપાસ કરી હતી, જે ચૂંટણી નિષ્પક્ષતા અને રાજકીય સ્વતંત્રતા અંગેની ચિંતાઓને સમજવા માટે સંદર્ભ પૂરો પાડે છે.
૧૯૮૦	કેન્દ્રીય સ્તર (૯ રાજ્યો)	નવ રાજ્ય સરકારોની બરતરફી	સત્તામાં પાછા ફર્યા પછી, ઇન્દિરા ગાંધીએ રાજસ્થાન, બિહાર, ગુજરાત, મહારાષ્ટ્ર, ઓડિશા, પંજાબ, તમિલનાડુ, ઉત્તર પ્રદેશ અને મધ્યપ્રદેશમાં નવ બિન-કોંગ્રેસી સરકારોને બરતરફ કરી હતી. આ પાછળનો તર્ક એ હતો કે લોકસભા ચૂંટણીનાં પરિણામો પછી આ રાજ્યોની વિધાનસભાઓ લોકોની ઇચ્છાનું પ્રતિનિધિત્વ કરતી ન હતી. ટીકાકારોએ આને બંધારણીય કટોકટી કરતાં રાજકીય બદલો અને સત્તાનો દુરુપયોગ ગણાવ્યો હતો.
૧૯૮૦-૧૯૮૩	કેન્દ્રીય સ્તર	ભારતીય નાગરિકતા પ્રાપ્ત કરતા પહેલાં સોનિયા ગાંધીનું નામ મતદાર યાદીમાં સામેલ	ફરિયાદો અને કાનૂની અરજીઓમાં આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો કે ૧૯૮૦માં સોનિયા ગાંધીનું નામ નવી દિલ્હી મતદાર યાદીમાં ખોટી રીતે સામેલ કરવામાં આવ્યું હતું, જોકે સત્તાવાર રેકૉર્ડ દર્શાવે છે કે તેમને ૧૯૮૩માં ભારતીય નાગરિકતા પ્રાપ્ત થઈ હતી. ત્યારબાદ ૧૯૮૨માં તેમનું નામ યાદીમાંથી દૂર કરવામાં આવ્યું હતું. આ મુદ્દાને કારણે મતદાર યાદી તૈયાર કરવામાં વહીવટી બેદરકારી અને લોક પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ હેઠળ મતદાર બનવાની તેમની લાયકાત અંગે લાંબા સમય સુધી રાજકીય અને કાનૂની ચર્ચા થઈ.



૧૯૮૩	રાજ્ય સ્તર - આસામ	આસામમાં ચૂંટણીઓ યોજવાનો નિર્ણય અને નેલી હત્યાકાંડ	મતદાર યાદીમાં સુધારો કર્યા વિના ચૂંટણીઓ યોજવાના કોંગ્રેસ પક્ષના નિર્ણયનો વિરોધ થયો. બહિષ્કારના આદ્વાન અને હિંસાની ચેતવણીઓ છતાં, ચૂંટણીઓ યોજાઈ. નેલીમાં થયેલી હિંસામાં આશરે ૧,૮૦૦ બંગાળી ભાષી મુસ્લિમો માર્યા ગયા હતા. આ ઘટનાની તપાસ માટે રચાયેલા કમિશનનો અહેવાલ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.
૧૯૮૭	રાજ્ય સ્તર - જમ્મુ અને કાશ્મીર	૧૯૮૭ની કાશ્મીર ચૂંટણીમાં ગોટાળા	૧૯૮૭ની જમ્મુ અને કાશ્મીર વિધાનસભા ચૂંટણીમાં ગોટાળા થયા હોવાનું વ્યાપકપણે સ્વીકારવામાં આવે છે. આતંકવાદમાં સામેલ ઘણા લોકો મુસ્લિમ યુનાઈટેડ ફ્રન્ટ (MUF) ના સમર્થકો હતા, જે એક વિપક્ષી જોડાણ હતું. નેશનલ કોન્ફરન્સ-કોંગ્રેસ ગઠબંધન દ્વારા ચૂંટણીમાં ગોટાળા થયા હોવાના અને MUF કાર્યકરોને જેલમાં ધકેલી દેવાના આરોપો મૂકવામાં આવ્યા હતા.
૧૯૮૮	કેન્દ્રીય સ્તર	બૂથ કેપ્ચરિંગ અને ચૂંટણીમાં ગોટાળા - સંસદીય રેકૉર્ડ	સામાન્ય ચૂંટણીઓ દરમિયાન બૂથ કેપ્ચરિંગ અને મતદાનમાં કથિત ગેરરીતિઓ સંબંધિત પ્રશ્નો અને રેકૉર્ડ સંસદમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા છે. કોઈપણ રાજકીય પક્ષને જવાબદાર ઠેરવતા પહેલા, સંબંધિત બાબત અને ઉપલબ્ધ પુરાવાઓની અલગથી તપાસ કરવી જરૂરી છે.
૧૯૯૩	કેન્દ્રીય સ્તર	જેએમએમ લાંચ કેસ - સંસદમાં વિશ્વાસ મત	જુલાઈ ૧૯૯૩માં, વડા પ્રધાન પી.વી. નરસિંહ રાવની કોંગ્રેસની આગેવાની હેઠળની લઘુમતી સરકાર સામે લોકસભામાં અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો. ૨૮ જુલાઈના રોજ, સરકારે ૨૬૫ થી ૨૫૧ મતોથી પ્રસ્તાવ જીતી લીધો. ત્યારબાદ, ઝારખંડ મુક્તિ મોરચા (JMM) અને જનતા દળ (જનતા દળ) ના એક જૂથના સાંસદોએ અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ વિરુદ્ધ મતદાન કરવાના બદલામાં લાંચ સ્વીકારી હોવાના આક્ષેપો સામે આવ્યા. નરસિંહ રાવ અને અન્ય રાજકીય નેતાઓ પણ આ કેસમાં ફસાયેલા હતા. ૧૯૯૮માં, સુપ્રીમ કોર્ટે ચુકાદો આપ્યો હતો કે સાંસદો તેમના સંસદીય મતદાન સંબંધિત ચોક્કસ કાર્યો માટે કાર્યવાહીથી મુક્ત છે. જો કે, ૪ માર્ચ, ૨૦૨૪ના રોજ, સુપ્રીમ કોર્ટની સાત ન્યાયાધીશોની બંધારણીય બેન્ચે આ નિર્ણયને ઉથલાવી દીધો. કોર્ટે સ્પષ્ટ કર્યું હતું કે મતોના બદલામાં લાંચ લેવાના કેસમાં સાંસદો અને ધારાસભ્યોને સંસદીય વિશેષાધિકાર હેઠળ કાનૂની કાર્યવાહીમાંથી મુક્તિ આપી શકાતી નથી. આ કેસ રાજકીય ભ્રષ્ટાચાર, સાંસદોની જવાબદારી અને સંસદીય વિશેષાધિકારની મર્યાદાનું એક મહત્વપૂર્ણ ઉદાહરણ છે.
૨૦૧૮	રાજ્ય સ્તર - કર્ણાટક	કર્ણાટકના રાજરાજેશ્વરી નગરમાં મતદાર ઓળખ કાર્ડ જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા.	કર્ણાટક વિધાનસભા ચૂંટણી પહેલા હજારો મતદાર ઓળખ કાર્ડ જપ્ત કરવામાં આવ્યાં હતાં. આ ઘટનાને કારણે ચૂંટણીમાં ગેરરીતિના આરોપો ઊભા થયા અને તપાસ શરૂ થઈ, જેમાં કેટલાક રાજકીય વ્યક્તિઓનાં નામ પણ બહાર આવ્યાં.



ગુજરાતની સ્થાનિક સ્વરાજ્યની ચૂંટણીઓ અને દેશમાં યોજાયેલી પેટાચૂંટણીઓનાં પરિણામોથી સ્પષ્ટ છે કે જનતા આજે પણ પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીની સાથે ખડકની જેમ અડગ ઊભી છે - શ્રી અમિતભાઈ શાહ

કેન્દ્રીય ગૃહ અને સહકારિતા મંત્રી તથા ભારતીય જનતા પાર્ટીના વરિષ્ઠ નેતા શ્રી અમિતભાઈ શાહે નવી દિલ્હીમાં મીડિયાને સંબોધિત કર્યું હતું. ગુજરાતની ત્રણ સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓની ચૂંટણીઓ અને દેશમાં યોજાયેલી પેટાચૂંટણીઓમાં ભારતીય જનતા પાર્ટીની શાનદાર જીતનો ઉલ્લેખ કરતાં તેમણે રાહુલ ગાંધી અને ઈન્ડી ગઠબંધન પર આકરા પ્રહારો કર્યા હતા.

શ્રી અમિતભાઈ શાહે કહ્યું કે આજે ગુજરાતમાં બે નગરપાલિકાઓ અને એક મહાનગરપાલિકાની કુલ 104 બેઠકોમાંથી ભારતીય જનતા પાર્ટીએ 90 બેઠકો પર પ્રચંડ વિજય મેળવ્યો છે. મારા સંસદીય મતવિસ્તારમાં આવતી ગાંધીનગર મહાનગરપાલિકામાં ભારતીય જનતા પાર્ટીએ 44માંથી 38 બેઠકો પર વિજય મેળવ્યો છે. આમ આદમી પાર્ટીએ તમામ 32 બેઠકો પર ચૂંટણી લડી હતી અને તેની તમામ 32 બેઠકો પર ડિપોઝિટ જપ્ત થઈ ગઈ હતી. ગુજરાતમાં ભાજપને મળેલો આ પ્રચંડ વિજય ગુજરાતના મતદારોના મિજાજને દર્શાવે છે અને એ પણ સ્પષ્ટ કરે છે કે ગુજરાતનો મતદાર આજે પણ પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીજીની સાથે ખડકની જેમ અડગ ઊભો છે. ગાંધીનગર

મહાનગરપાલિકામાં ભારતીય જનતા પાર્ટીએ ગત ચૂંટણીની સરખામણીમાં પોતાના મતની ટકાવારીમાં 10 ટકાનો વધારો કર્યો છે.

કેન્દ્રીય ગૃહ અને સહકારિતા મંત્રીએ કહ્યું કે હું આ વાત રાહુલ ગાંધી સુધી પહોંચાડવા માગું છું કે 41 વર્ષ પછી પણ કોંગ્રેસ ગુજરાતમાં એક પણ ચૂંટણી જીતી શકી નથી. કોંગ્રેસે છેલ્લી ચૂંટણી 41 વર્ષ પહેલાં, 1985માં જીતી હતી. ત્યારથી ગુજરાતમાં સતત તેની હાર થઈ રહી છે. હું રાહુલજીને એ પણ પૂછવા માગું છું કે શું આ SIANું પરિણામ છે? તમે ભારતીય જનતા પાર્ટી અને મોદીજીની લોકપ્રિયતાને SIANું પરિણામ ગણાવીને નકારી કાઢે છો. તમારે આત્મમંથન કરવું જોઈએ. એક મોટા રાજ્યમાં, જ્યાં હંમેશાં તમારું શાસન રહ્યું હતું, ત્યાં તમે 41 વર્ષથી એક પણ ચૂંટણી જીતી શક્યા નથી. આ તેમના માટે આત્મમંથનનો ખૂબ મોટો વિષય છે.

હું શ્રી રાહુલ ગાંધીજીને સીધો સવાલ પૂછવા માગું છું—શું આ SIANું પરિણામ છે? SIANી શરૂઆત તો 2024 પછી થઈ છે. તમે જ્યારે કોંગ્રેસના મુખ્ય નેતા બન્યા, ત્યારબાદ પક્ષના અધ્યક્ષ બન્યા અને હવે લોકસભામાં વિપક્ષના નેતા બન્યા ત્યારથી કોંગ્રેસ પાર્ટી સતત ચૂંટણી હારી રહી છે. તમારે આત્મચિંતન કરવાની જરૂર છે. બનાવટી મીડિયા કાર્યક્રમો અને જૂઠાણાંનો સહારો લઈને તમે દેશની જનતાનો વિશ્વાસ મેળવી

શકતા નથી. 14 પક્ષોના કાર્યકરોને એકત્ર કરીને દોઢ કિલોમીટરના વિસ્તારમાં 8,000 લોકોની ભીડ ભેગી કરી દેવાથી તમે દેશનો અવાજ બની શકતા નથી.

તેમણે કહ્યું કે SIAN બહાને ઘૂસણખોરોને બચાવવાની રાહુલ ગાંધીજીની જે કાર્યયોજના છે, તેને દેશની જનતા સારી રીતે સમજી ચૂકી છે અને હવે તે તેમની ભ્રમજાળમાં ફસાવાની નથી. હું શ્રી રાહુલજી અને તેમના સાથીઓને એ પણ જણાવવા માગું છું કે 2029માં ફરી એક વખત પ્રચંડ હાર માટે તૈયાર થઈ જાઓ. 2029ની લોકસભાની ચૂંટણીમાં એનડીએ પ્રચંડ બહુમતી સાથે સત્તામાં પાછી ફરશે અને કોંગ્રેસ સતત ચોથી વખત પરાજયનો સામનો કરશે. આ દેશની જનતા પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીજી, ભાજપ અને એનડીએની સાથે છે. આ સત્યને તમે નકારી શકતા નથી.

શ્રી અમિતભાઈ શાહે કહ્યું કે આજે હું ફરી એકવાર જનતાનો ભારતીય જનતા પાર્ટી વતી હૃદયપૂર્વક આભાર માનું છું. તમામ પ્રકારના દુષ્પ્રચારના વાવાઝોડા વચ્ચે પણ જનતાએ શ્રી નરેન્દ્ર મોદીજી, એનડીએ અને ભાજપના કમળના નિશાન પર પોતાના વિશ્વાસની મહોર મારી છે અને તમામ રાષ્ટ્રવાદી શક્તિઓનું મનોબળ વધાર્યું છે. હું ભારતીય જનતા પાર્ટી વતી તમામ લોકોનો હૃદયપૂર્વક આભાર વ્યક્ત કરું છું.

પ્રદેશ પ્રભારી શ્રી તરૂણ યુગ અને પ્રદેશ પ્રમુખ શ્રી જગદીશભાઈ વિશ્વકર્માની વિશેષ ઉપસ્થિતિમાં યોજાયેલ કાર્યક્રમોની તસવીરો



Editor : Publishers :

Surendrabhai Motilal Patel

on Behalf of

Bharatiya Janta Party-Gujarat Pradesh

Published From

Bharatiya Janta Party-Gujarat Pradesh

J. P. Chowk, Khanpur, Ahmedabad-380001.